

PERLAS

CATALANAS

ACADEMIAE HARVARDIANAE IN NOV·ANG·SIGILLUM
CHRISTO ET ECCLESIAE
VE RI TAS

Al meu estimat amich D.n Miguel

L'autor

PERLAS CATALANAS

ARTUR MASRIERA Y COLOMER

PERLAS CATALANAS

LLEGENDAS, TRADICIONS, RONDALLAS, NOVELAS,
EPISSODIS, ETC., ETC.

LAS JOYAS DE LA VERGE.—LO DIA DELS MORTS.
L' ANTIGALLA.
LO PEDRIS D' EN SOLER.—LA MITRA DEL BISBE.
LA FONT DE LA RATA.

PREU: UNA PESSETA

BARCELONA

IMPRENTA DE LA RENAIXENSA
18, PORTA-FERRISSA, 18
1878

A DON SALVADOR ARMET Y RICART

en penvora d' afecte y amistat.

L' AUTOR

Quant l' ayre xafogós del istiu fa pesada y molestosa la vida de las ciutats, y las frescas auras del camp convidan á fugír de nostres grans centres de població; la casualitat va portarme á fer una llarga estada al plá de Caldetas, Mata y Llevaneras, hermosas y deleitosas vilas de nostre costa de Llevant.

Fixant ma residencia en la derrera d' aquellas poblacions y mogut per ma antiga afició á las cosas de la terra, després d' estudiar las bellesas científicas y artísticas que per alli 's trovavan; vaig cercar afanyós las riquesas de litèratura popular que segons veus , existian per aquells entorns.

Fruyt de mas pobres investigacions fou part de lo present volum.

¡Quantas voltas mon cor vessava satisfacció trovantme assentat prop la llar d' una rica masía sentint á una velleta contarne una dramática llegenda, que 'l gèni popular suposava ocorreguda en algun punt d' aquellas encontradas!

Allí hauriau vist com tendres infantons, hermosas ninas, joves pagesos y fins los vells mossos de l' hisenda, voltavan á la bona jaya escoltant sas sensillas y bonicas narracions. Allò era un quadro ple de sentiment y vida.

Los que pretenen que la terra catalana pert sas tradicions y costums, dech advertirlos que si bé es cert que en las ciutats no 's conservan ja aquellas lleys que tant nos enaltiren, si bé lo géni fastuós, y adulador de vehinas nacionalitats nos ha fet perdrer fins nostre caracter natural: en nostres poblacions y vilas viu encare ferm 'l esperit de la tradició, y mentres no 's perdi lo darrer mot de la mes popular rondalla y resti una sola guspira de foch en la mes petita llar, la patriá catalana viurá sempre, forta y respectada, ja que no temuda. No en va un de nostres célebres trovadors va dir:

«La barretina encare
Vol dir independencia!»

Moltras altres narracion, jo guardo per publicar un altre jorn, si Deu ho vol, puig ne vaig fer cullita abundosa. Mentrestant ab algunas de las que avuy dono á llum, crech que 's mostrará lo important que es l' estudiar la literatura popular d' aquellas encontradas.

Una sola cosa 'm dol per cert, y es que 'l colleccionador d' aquestas *Perlas catalanas,* siga lo derrer escriptor dels que la nostre llengua, conrean.

¡Quin volum mes notable s' hauria pogut formar, si hagués publicat eix aplech, algun de nostres reputats prosistas!

Barcelona Desembre 1877.

LAS JOYAS DE LA VERGE

I.

Un jorn, los vehins de la població vegeren mudar de propietari á una de las mes ricas hisendas de aquells entorns. Passaren á habitar en ella, una curta familia composta de pare y filla. Lo pare que 's nomenava Joan no tenia mes que uns quarant' anys á pesar de aparentarne molts mes. La filla era una hermosa y jove nina que á judicar per son rostre tot era virtut y boniquesa.

Los pagesos del poble may veyan al vell, sino algun colp que altre. Quant se encantavan rams á plassa, sempre se 'ls quedava éll, pagantlos á un preu extraordinari. Com que no hi havia cap fadrí que pogués treure 'l de dita, (puig un colp va donar mil lliuras d' un ram,) tots l' hi

portavan un odi secret. Era benvolgut del rector, del batlle, y de la gent rica per lo desprendiment que havia mostrat certas voltas envers las obras parroquials y del Comú. Un jorn faltavan diners per finar la fatxada de la casa de la Vila y en Joan feu un donatiu de cent unsas d' or per termenar l' obra. Altre volta, lo rector passá á demanar almoyna á las casas; é hisendas del poble per atendre á necesitats religiosas, y en Joan posá en sas mans una bossa que tancava cinquanta doblas de cuatre.

Deyan que sas riquesas eran considerables, y això era justificat perque sempre llensava 'l diner. D' aqui vingué 'l motiu que la pobressalla lo vescantés ab lo nom de *Joanot del or*

Uns pretenian que estimava á sa filla, fins á delirar per ella. Altres deyan que tenia pacte ab lo dimoni y per això era tant rich. Aquella familia era un misteri. Are sabreu lo cert de tot.

En Joanot del or, puig axis era conegut en lo plá y en la montanya, era fill d' una petita població de las voras del Pirineu. Sos pares al morir lo deixaren hereu, com á fill unich, d' una rica masia y de moltas altres propietats, las que vengué á bon preu, reduhint á diner tota sa hisenda. Lo motiu d' aquest determini fou la passió que en Joan professava al joch, desde sa jovenesa. Aquest vici l' hi devia ser funest, com

prompte veurem. Al fer tres anys de la mort de sos pares se maridá ab una pubilla de son mateix poble. Al poch temps de casats Deu los hi doná una filla.

Grans penas passá la muller d' en Joanot en son curt matrimoni, puig lo jorn mateix que sa filla feya dos anys va morir. Tots sos parents y coneguts digueren que havia mort del mal tracte que son marit li donava.

Restá en Joan sol ab sa hermosa filla, y lluny d' esmenarse continuá encare jugant grossas quantitats de diner. Al cap de molt temps se vegé rublert de grans riquesas. Mes tot lo poble l' avorria y 'l vescantava per tot arreu. Los que avants eran sos companys, tenian sols per ell lo despreci. Axó 'l capficá. Després de molt meditar determiná allunyarse d' una població ahont era tant mal vist.

La casualitat lo portá á la provincia de Barcelona y un jorn passant per Llevaneras li digueren que estava per vendrer una de las millors hisendas del plá. En Joanot del or, va comprarla, y allí fixá sa definitiva habitació junt ab sa filla. Tres voltas per setmana anava á ciutat á continuar en son perniciós vici. La seva hermosa filla que alashoras tindria uns sets' anys may l' hi preguntava d' ahont venia aquella pluja d' or que en Joan feya rajar sobre sa caixa. Sas il-

lusions y desitjos eran no mes unas ricas joyas, un faldellí de seda, ó un pomell de viroladas cintas.

Un jorn va cambiarse la bona sort d' en Joan. En lloch de guanyar grossas quantitats, las perdia. La fortuna que fins allavors li havia mostrat son generós sonrís, va allunyarse d' ell. Axió li causá forta pena. Mes no era la pena sols lo que en Joanot del or sentia, sino que ja havia perdut tots sos diners y sa casa estava ja empenyada per tot son valor. Estava pobre y miserable. Res va dir á sa filla, puig s' hauria mort de pesar, si son bell idol, hagués tingut esment de res. La desesperació omplenava son cor, y quasi s' arrepentia, mes... era tart.

Una tarde, mentre 'l sol anava á la posta deixant veurer sa darrera y rogenca llum en las llunyanas serras, s' estava en Joan sentat al costat de sa filla en lo pedrís de l' era, qu' enfront la casa 's trobava.

—Pare, fa temps que 'm sembla veurer en vostre semblant certa expressió de tristesa.

—T' ho sembla y res més. Axió será una cosa que tu 't voldrás figurar. Sou ben estranyas las donas, tot justament may m' he trobat tant content y alegre com are.

—Ho creuré axís, si á vos us plau. Mes, ara que hi penso, tinch de demanarvos un obsequi que ben segur no 'm negaréu.

—Parla.

—Diumenge vinent es la festa major, y per poder lluhirme en los balls que's farán á plassa, voldria que' m compresseu unas arracadas de perlas, per ser l' enveja de totas las altres fadrinas, puig en tot lo poble no n' hi ha cap que 'n tinga.

—Mes...

—Res, ja sé que vos prompte 'm complaureu; avuy som dilluns, y si demá ó un altre jorn d' aquets, anéu á Barcelona, vos que tant sovint acostuméu anarhi, podréu comprarlas y fer contenta á la vostre filla. ¿No es cert aixó?

Y li donava un bes amanyagador. Lo vell, al sentir l' ardent foch dels hermosos llavis de sa filla, sols va tenir esma pera contestarli:

—Dins tres jorns las tindrás.

Y allavors abdós van separarse. Tres horas després, mentres quedavan deserts tots los viaranys y camins, sentintse xiular l' óliva dins las pinedas, y 'ls corbs en la altiua torre del campanar, hauriau vist á n' en Joanot del or sortir de sa casa y pendrer lo camí de la esglesia del poble.

II

En un carrer de fora la vila, hi habitava en Pau lo guarda-bosch, home benvolgut de tothom, per son afany en netejar de lladres y mal-

factors tots los entorns de la vila. Vivia sol ab un noyet fill seu, que contava uns deu anys y tenia á son cárrech tots los serveys d' escolá major en la esglesia, que, com tots sabéu, era allavors dalt d' una vehina montanya. Axís com tot lo poble deya qu' en Pau lo guarda-bosch era un dimoni per la gent de mal viurer, y 's deyan mil llohansas de sos bons sentiments y rectas costums; també á son fill Miquelet l' assenyalavan com á mostra d' escolanets diligents y noys poch entramaliats. Una nit, després que soparen junts pare y fill en sa casa, 'l primer prengué son fusell y aná á cumplir sa vigilancia, mentres lo menut dirigí sos passos vers l' esglesia á rebrer órdres del senyor rector.

Al cap de poca estona qu' en Miquelet era en lo temple, soná lo toch d' ánimas, que també era 'l senyal per tancar la porta de la casa del Senyor. Lo noy prengué las claus y despedí los pochs devots que en los altars resavan. Al ser fora tothom, feu l' acostumat registre en los confessionaris, banchs, etc., per impedir que restés algun malfactor en l' esglesia. Anava á donar sa tasca per termenada, quan en l' espay que deixava una columna y un vuyt de la paret, vejé un home amagat. Sortí l' home de son amagatall y agafant al menut pe 'l bras, l' amenassá ab la mort si 'l descobria. Lo noy, esporuguit, res

digué. De sobte 'l desconegut dirigí una ardenta mirada á un altar d' allí prop, mentres deya ab feble veu:

—¡No puch!... ¡las forsas me mancan!... ¡Ay! ¡ma filla moriria de pena si ho sapigués!

Lo deseonegut dubtá, un moment, després dirigintse al altar ahont la Verge del Roser s' hi venerava, contemplá ab codicia las bellas arracadas de perlas que la imatge tenia. Montá dalt la taula del altar y va cometrer lo furt sacrilech de emportarse las joyas.

Després torná á amenassar lo menut, y va allunyarse del temple. Al sortir, un raig de lluna llumená son rostre. L' escolanet coneixent lo lladre mormolá.

—¡En Joanot del or! ¿perque ha furtat las joyas? ¿Com es que essent tan rich, s' ha tornar malfactor?

Lo Miquelet no sabia que quant un pare estima sa filla ab l' amor de la desesperació, fins provaria de escalar lo cel.

III.

Vingué la hermosa festa major. Los balls á plassa comensaren. Las bellas fadrinas lluhian ricas joyas y trajos, fent bonicas parellas ab los hereus y fadrins externs de bonas hisendas y

masías. Lo flaviol y tamborino ab sas catalanas notas, omplian molts cors d' il·lusió y felicitat. Tot era goig. Tot s' oblidava per pensar ab la festa major.

En Pau lo guardabosch, vestit de festa y armat de son fusell, se passejava per la plassa complint y fent complir las ordres del batlle respecte al encantament de rams.

Una colla de baylets jugavan alegrement prop l' entrada del ball. Entre ells s' hi trobava lo Miquelet escolá, fill del guardabosch.

Quant los menuts mes ocupats en sos jochs estavan, sentiren que tothom llensá un mormull d' admiració. Era que en Joanot y sa hermosa filla entravan en la plassa. La sorpresa de la gent no era injusta. La noya d' en Joan del or semblava una princesa. Sos vestits eran de gran preu y com qu' era hermosa molt bé l' hi esqueyan.

La bella donzella 's presentá en lo ball altiva y orgullosa. Semblava que tothom l' hi hagués de rendir homenatje.

En Miquelet deixant sos companys també volgué admirar sos trajos. Al ser prop d' ella, feu un moviment de sorpresa.

Las arracadas que la donzella portava, eran las que en Joanot del or, havia furtat á la Verge del Roser.

. . . .

Quan lo ball fou termenat, lo guardabosch y son fill se reuniren en sa casa. Comensaren lo sopar. Lo menut no menjava y estava molt pensatiu.

—Alguna t' en passa, va dir en Pau mirantse 'l.

—Jo prou ho voldria dir, barbotegá 'l noy, mes...

—Parla prompte, va dir lo pare.

Y en Miquelet l' hi contá lo furt sacrílech de las joyas de perlas de la Verge del Roser. Lo guardabosch va indignarse. Aquella mateixa nit se posá al aguayt prop de la esglesia per que en Joanot del or, no intentés un altre furt.

IV.

Tres dias feya dels fets dalt citats, quant una nit fosca sortia del poble embolcallat en una grossa manta, dirigintse al cami que conduhia á l' esglesia, un home desconegut. La lluna no argentava ab sos bells raigs la plana. Un ayre humit travessava l' espay. Aquella nit semblava feta per protegir als lladres y malfactors.

Lo desconegut arrivá al muradal que voltava la Casa del Senyor. Aquell home era un criminal; puig posá lo peu en unas pedras que sortian del mur, ab ánim d' escalar lo sagrat lloch.

Soná la descàrrega d' un fusell. Lo desconegut caygué en terra. Era mort.

Lo batlle de la població rebé la nova, de que lo guardabosch havia mort un home que anava á saltar la tanca de l' esglesia. Ben prest aná al lloch ahont jeya lo cadavre. Al registrar sas butxacas hi trovaren una capsa ab joyas.

Aquell cadavre era 'l d' en Joanot del or, que arrepentit de son crim, volia tornar las arracadas á la Verge del Roser.

LO DIA DELS MORTS

Era la vetlla del dia de Tots-Sants. Las campanas de l' esglesia tocavan l' oració. Tots los pagesos tornavan á sos alberchs á resar per los faels difunts. En Joseph Arnau, rich parcer de la vila, sortia ab sa muller y fills del temple y anava á casa á pregar com tothom. A mitj carrer trobaren la *Dona Trista*.

Aquest nom era 'l que donava lo poble á una pobre viuda qu' havia perdut son fill feya uns dos mesos. La bona dona estava desconhortada. Tot lo sant jorn no feya sino plorar. Sempre l' hauriau vist en lo cementiri pregant. Se separava de tothom cercant sempre la soletat. D' aquí li esdevingué 'l motiu de Dona Trista.

—¿Ahont aneu tant depressa á aquestas horas? va dirli la muller d' en Joseph Arnau.

—Vaig al cementir á pregar per mon fill.

—No hi aneu, si 'm voleu creurer, avuy es lo dia dels morts y s' hi veuhen cosas esgarrifants y, segons conta tothom, los morts surten de sas tombas y...

—¿Penséu espahordirme? respongué la Dona Trista, llensant una mirada de compassió á la muller d' en Joseph Arnau.

Aquesta volgué contestarli; mes la Dona Trista ja s' havia allunyat. En aquell moment lo rellotje del campanar va tocar las deu de la nit. Tothom va reunirse en sas casas. Los carrers restaren deserts.

La Dona Trista arrivá al cementir. Resá breus moments sobre la tomba de son fill y s' allunyá. Al passar la porta caygué dormida prop d' un xiprer.

Poch després l' Angel del Judici, empunyant una flamejant espasa, trucá á la porta del fossar dihent:

—¡Avuy es vostra diada! ¡tornéu á la vida! ¡fins á mitja nit, aneu á vostres ciutats y vilas y feu després la festa anyal!

Y tots los morts deixaren sas tombas, ballaren un ball sens concert, y feren via dret á la terra.

Los vehins del poble que per ells resavan, no han fet esment d' un alé d' ayre fret qu' ha entrat per las xemeneyas de las llars. Aquell alé que s' ha introduhit en totas las casas que ploravan pe 'ls difunts, eran los morts. Prompte será mitja nit. La Dona Trista resta encar dormida prop del xiprer. Lo cementir está desert. En sas tombas no hi há cadavres, puig tots han fet l' anyal romiatje á la terra. De sobte 's veu relluhir una flama en los teulats de totas las casas del poble. Aquellas flamas volan per l' ayre y s' reuneixen en lo cementir. S' apagan y en lloch de flamas hi ha las ossamentas y calaveras de tots los cadavres.

L' Angel del Judici torna ab sa flamejant espasa. Los morts topan y fan cruixir los ossos de sas mans, en senyal de respecte. Després regna un silenci etern, y comensan á donar compte al Angel, de sa excursió á la terra. La Dona Trista encara dorm prop del xiprer.

Un mort explica qu' ha vist sa esposa maridada ab altre home y que ni tant sols resa un prech á son recort; altre conta que sa estimada li ha oblidat sos juraments d' amor; molts diuhen que sos fills vescantan sa memoria, malehintlos per haverlos deixat pocas riquesas, alguns esmentan que sas bonas obras restan oblidadas mentres tothom retreu sas malifetas,

y tots declaran al Angel, qu' en sa excursió á la terra s' han convensut de que allí sols s' hi menyspreava y feya mofa dels morts.

L' Angel del Judici pregunta si manca algú á donar compte de son romiatje. Apareix un mort y diu:

—Jo en la vida era un garrit jovencel. Mon trevall feya lo sustent de ma pobre y trista mare.

La dalla de la mort m' arrebassá del mon. Ma mare restá desconsolada. Avuy, al fer lo viatje anyal, hi anat á son alberch. Mes no hi só trobat ningú. Per tot l' he buscada, sens trobarla may.

L' Angel del Judici pren lo mort per la má y 'l conduheix sota 'l xiprer ahont dormia la Dona Trista. La mare 's desperta y coneix son fill. Lo besa, mes ¡ay! que troba sos llavis blanchs y gelats.

La Dona Trista demana al Angel del Judici la deixi restar eternament ab son fill. L' Angel li concedeix. La Dona Trista es cadavre. Los morts los voltan, resan pe 'ls vius, tocan las dotze de la nit, y tots tornan á sos sepulcres.

L' Angel del Judici vola vers lo Cel, dihent avans eixas paraulas:

—Tots los amors del mon son mentida, menys l' amor de mare.

L' endemá los vehins del poble quedaren sorpresos ab la nova de que s' havia trobat lo cadavre de la Dona Trista al cementir.

La familia d' en Joseph Arnau va dir:

—Devia morir esglayada, puig en la nit dels morts, succeheixen cosas esgarrifants en tots los fossars.

LA ANTIGALLA

En mitj d' un bosch espés y atapahit hi ha una casa. Ningú sab qui l' habita. Lo martxant Pere Fonoll va de camí. Sent tocar las dotse de la nit en lo campanar del vehí poble. Se trova cansat de son viatge y entra en la extranya casa. Prop la llar hi ha una dona molt lletja. Es una bruixa.

—Bona dona voldriau deixarme reposar un moment puig me trovo molt cansat?

—Seyeu, respon la bruixa.

—Com se diu l' amo d' eix casal, diu en Pere Fonoll.

—L' amo soch jo. ¿Ho estranyeu potser? Parlem d' un altre cosa. ¿Que porteu de fira?

Lo marxant sens dubte temorós de que aquella dona no li fes alguna malifeta digué que res portava.

—No 'm vingueu ab mentidas, puig jo ho sé tot. Vos porteu un anell d' esmeragdas molt rich. Aquest anell, l' heu robat.

Lo marxant llensá un crit y mormolá.

—Vos sou bruixa.

—Ho has endevinat. Donam aquest anell.

—¡Jamay!

—Perque?

—Perque es una preciosa antigalla. Un princep de terras llunyas ha ofert per ell una grossa quantitat de diner no mes per son valor historich.

—Encare atias axís molt mes mon desitj. T' ho demano per darrer colp, donam l' anell.

—No l' haureu vos per are. Puig te 'l merit de que dihent una oració allunya las bruixas.

—Y aquesta oració com diu?

—Axís:

Anellet de pedras y or
lliura 'm del mal esperit,
que 'l marxant Pere Fonoll,
no 't treurá may de son dit.

Y com si aquesta oració hagués sigut lo signe de la creu, la bruixa s' allunyá flastomant y

llensant petits espetechs de foch.

Al ser bon trós lluny del casal la mala dona pensá:

—Es cert que aquest anell te lo dó de ferme fugir, mes jo també podria donar un bon castich al marxant que aixís de mi s' ha mofat. Lo faré tornar burro.

Y la bruixa allavors feu la corresponent invocació. Lo marxant que encare 's trovava en lo casal, sentí com li creixian orellas, cua, potas y demés fins que en pollí 's vegé convertit.

L' endemá los habitants del poble quedaren sorpresos al saber que la casa del bosch estava lliure de bruixas y que en lloch de aquestas s' havia trovat un burro pastorant l' herba que en l' hort de la mateixa creixia.

Veuse aqui que molts anys desprès, allí ahont hi havia la casa de las bruixas si aixecava una rica masia. Lo pagés s' estava un jorn sentat en un pedris, quant hi arrivá un gitano ab un burro per vendrer. S' avingueren en lo tracte, mes quant lo comprador era á dalt á buscar los diners en lloch de trovar lo gitano y l' animal, vegé ab sorpresa, un home parlant ab lo primer.

—Hont haveu posat lo polli; va dir l' amo de la masia.

—Vos direu, respongué 'l gitano.

—Jo?.. Aquesta si qu' es bona. Tot justament en lo mateix moment d' anar á dalt la bestia s' haurá fos. No 'm vingueu ab rahons puig massa que conech tots los de vostre rassa.

De paraulas vingueren disputas y la cosa se anava allargant per termenar malament, quant lo tercer home que ab lo gitano parlava digué al pagés.

—Vos no hi perdreu res, deixeu anar en pau lo gitano. Jo ho arreglaré tot.

—Mes...

—Deixaume fer. Ja vos donaré esplicacions.

Després dirigintse al gitano afegí:

—Vos haveu perdut lo burro, ¿no es cert? Donchs aqui teniu tres doblas de cuatre y allunyeuse desseguida.

Lo propietari de la bestia no 's feu repetir l' ordre per segona vegada.

Quant l' home estigué sol ab lo pagés de la masia tornaren á nuar la conversa.

—Recordeu, (va dir lo desconegut) que una volta vos anaveu de cami portant un rich anell d' esmeragdas que 'us fou robat per un marxant?

—Si.

—Donchs lo lladre era jó.

Y al dir aixó li presentava l' anell. Després agafantlo pe 'l brás lo feu seguir fins al celler de la casa. Alli descolgá unas quantas pedras y va mostrarli un preciós y rich tresor.

—Eixas riquesas, que aqui jeyan ignoradas son per vos. Eran d' una bruixa que aquest casal habitava. Are perdoneu mon crim?

—De tot cor, respongué lo pagés enlluhernat per lo brill del or y pedras que alli hi havian. Fins vos dono l' anell en pach de vostras riquesas.

Lo desconegut torná á pendrer l' anell y s' allunyá cantant eixa cansó:

Anellet de pedras y or
lliura 'm del mal esperit,
que 'l marxant Pere Fonoll
no 't treurá may de son dit.

L' amo de la masia visqué sempre ditxós ab las riquesas de la bruixa. Emperó hauria donat la meytat d' ellas per poder saber tota la historia del desconegut que un jorn li robá l' anell y que tant maravellosament l' havia enriquit.

Lo marxant Pere Fonoll fou benvolgut y respectat de tothom desde que torná á ser persona. Aquell anell proporcionava tres cosas. Salut, tranquilitat y apreci. Veyeu si era una antigalla que molts dihuen que era d' un sant que va morir martre, pochs anys després de Jesu-Crist.

Un jorn lo marxant torná á passar prop la masía que per ell tants recorts guardava. L'amo

l' obsequiá en extrem. Al anarse'n lo cridá apart y va dirl' hi.

—Recordeu que lo jorn que 'us vaig donar lo tresor, vos voliau comprar un burro que va desapareixer?

—Sí.

—Donchs aquell burro, era jo.

L' altre 's quedá ab un pam de nás.

LO PEDRÍS D' EN SOLER.

En Soler era un pagés dels mes pobres de la vila. Una casa y una vinya eran son patrimoni. Tenia dos fills qu' estimava molt. Era molt virtuós, sempre feya caritat als pobres y una vegada trovantse una freda nit d' hivern ab un vellet que de fret se moria, imitá á Sant Martí donant al pobre tota sa capa.

Deu nos mana estimar al próxim com á nosaltres mateixos, pero en Soler encare l' estimava mes que ell mateix, puig aquella nit mancantli l' abrich va agafar un fort refredat que 'l portá á l' agonía. Lo cel volgué donarli la salut. Quant del tot restablert va trovarse un pagés vehí seu, va dirli mitj rihent:

—Un altre volta no deureu tenir ganas de donar la vostre capa á cap pobre.

—Perque no?

—Perque aquest colp si 'us descuydeu...

—Hauria mort. ja ho sé, mes també sé que hauria fet mon deber, cóm tornaria á ferho are mateix si tornés á trovarm' hi.

—D' homes com vos no n' hi ha en la terra, va dirli tot anantsen 'n lo vehí.

Vuyt dias després en Soler anava de camí. Al ser prop de son poble, quant tot just l' hi mancavan deu ó dotse casas per arrivar á sa vivenda; l' hi semblá qu' un home 'l seguia. Era negre nit. Lo carrer era desert. Al cap de poca estona en Soler sentí com lo desconegut s'abrahonava ab ell y l' hi enfonsava un punyal en lo cor. Llensá un crit terrible. L' assessí va desapareixer.

Poca estona després en Soler agonejava en un pedrís que en lo llindar de la porta de sa casa 's trovava. Sa muller, fills, amichs y vehins lo voltavan plorant amargament. Ben prest tres personas arrivaren al lloch de la escena trista. Eran lo metje, lo batlle y 'l jutge de la vila. Lo primer desprès d' examinar la ferida d' en Soler declará que tenia vida per pochs moments. Lo ferit feu signe de que volia parlar. Lo jutge va acostarshi.

—Estich convensut, va dir ab feble veu, de que ja no tenia cap enemich, crech que hi sigut mort per equivocació. No obstant voldria tenir aqui mon assesí per perdonarli son crim.

Eixas foren sas derreras parrulas.

Las llágrimas 's vegeren brillar en tots los rostres dels presents.

Aquell home era sant.

Al poch temps de la mort d' en Soler un home 's presentá al jutge declarant ser ell l' autor del crim.

Aquell home era 'l mateix que un jorn trovantse tranzit de fret rebé la capa d' en Soler de mans d' ell, en mitj d' un camí. Aquell vell 's trovava desesperat perque un pagés l' hi havia enmatzinat un fill per odis secrets. Aquell pagés tenia una notable semblansa ab en Soler. Veuse aqui lo motiu d' una venjansa equivocada.

Respectant la derrera voluntat d' en Soler la justicia no condempná al assesí á morir. Lo feu remar á galeras tota sa vida.

Lo pedrís que ab la sang d' en Soler va tacarse recorda avuy las virtuts de aquell home á sos fills y nets que tenen lo goig inmens de que si son pare no'ls deixá grans riquesas materials, heretaren d' ell un nom honrat per sas virtuts é incomparables obras.

LA MITRA DEL BISBE.

Lo poblet de Canyamás son deu ó dotse casas espergidas per un bosch. Lluny de tota població important sembla que restin oblidadas del mon. Al costat de la boscada que enrotlla lo poble hi ha una espadada serra. Dalt d' aquesta 's trova una notable maravella natural. Aqueixa maravella es una gran roca de mes de cinquanta pams d' alsada per vint d' ample, que te la exacta forma d' una mitra. De aqui vé que desde temps molt antich s' anomeni alló la serra de la *Mitra del Bisbe*. Per medi d' un engrahonat natural se pot pujar fins á mitja roca y gosar d' una de las vistas mes deliciosas y extensas. Si al lluny guayteu 's descobreixen tocant los núvols las serras dels Piryneus. Mes

ensá veureu tot lo Congost y Vallés ab los poetichs y pintoreschs monts de Sant Miquel del Fay y Sant Feliu de Codinas. Dirigiu vostres ulls per la plana y tindreu ocasió d' admirar al lluny las industriosas Sabadell y Tarrasa, mes aprop Granollers fent costat ab lo Monseny, y tocant lo Mediterrani l' enfilay de hermosas villas y pobles, com Blanes, Malgrat, Tordera y Sant Pol. Alló sembla la *Torre dels Titans*. Desde allí s' vèu lo mellor de Catalunya.

La *Mitra del Bisbe*, á mes de sa extensió está encar molt enfonsada en la terra. En molts vuyts que 's trovan en lo rocam hi tenen sos caus moltas serpents venenosas. D' aixó esdevé lo contarse 'n una bonica llegenda que are vull referir.

I.

Avans de trovarse la *Mitra del Bisbe*, al cim de la serra, s' aixecava alli un fort y antich castell. Sos senyors eran un comte plé de anys y de feridas, y sa filla Adelmodis, bella nina d' ullets blaus y cabells d' or. Lo vell Rodolf, nom del senyor, havia anat á moltas guerras y conquestas. Son brás havia brandat moltas llansas. Sos peus may havian marxat enrera. Lo pès dels anys y 'l dolor de sas nafras que tot son cos omplenavan, no 'l deixavan moure del castell.

Sos derrers amors eran sa filla y una arpa que del capsal de son llit penjava. Tot sovint aplegava á son entorn als mes reputats trovadors de tota la terra y plorava de goig al oure las cansons en que 's relatavan fidelment moltas heroicas gestas en las que ell mostrat havia son coratge. Adelmodis á tots los joves trovadors sonreya, y mes d' una volta molts sentian son cor ferit, després d' haver admirat sa esplendent bellesa.

Un jorn estavan citats molts célebres trovayres al castell del vell Rodolf. Devian celebrar l' aniversari d' una molt gloriosa conquesta. La jove filla del noble senyor estava encisadora. Portava un rich faldelli de damás vermell, en lo que hi relluhia molt bè un collaret de diamants.

II.

Sota mateix de la serra del castell hi havia una ermita. Un vell frare benet habitava en ella. La nít que 'l comte Rodolf havia citat á sos amichs trovadors per celebrar la festa projectada, lo bon ermitá anava á fer sas acostumadas oracions, quant sentí que fortament trucavan á la porta de sa petita vivenda.

—Deu guardi al jove Arnau de la Roca-blanca, va dir després de havert obert y vist entrar

un hermós jovencel que á judicar per son trajo y aspecte era un trovayre dels que al castell devian aplegarse.

Lo jove llensá son roig mantell en terra y sentantse al costat del frare va dirli, suspirant.

—¡No hi ha remey per mi! ¡L' estimo mes cada jorn!

L' hermitá l' esguardá somrihent y poch després aixis li parlá:

—En los temps de ma jovenesa, quant mon brás tallava caps de serrahins defensant l' ensenya de la Creu en la terra Santa, un jorn, lo joglar del rey d' Anglaterra nos contá la cansó de las sirenas d' ullets blaus y cabells d' or. Aquestas, son las ninas mes hermosas que la imaginació pot sommiarne. Mes malhaurat lo jove que una volta las ovira, puig quant se pensa trovar amor, sols sent anyoransa y pena. La bella Adelmodis filla del compte Rodolf crech que es una d' aquestas nereydas. Creume Arnau oblídala prest.

—Vos no teniu cor. ¿Creyeu que la vida es sols resar psalms y oracions?

—Res d' aixó crech. Mes també cert es que la sirena ja t' ha fet sentir son cant. Tu estás fadat. Per derrer colp t' ho dich, no estimis jamay cap nineta d' ullets blaus y cabells d' or.

Lo jove doná un sospir, s' abrigá en son

mantell y feu via dret á la sumptuosa vivenda del comte.

III.

La festa estigué brillant. Los trovadors s' afanyaren cantant lays d' amor y cansons de gestas. N' Arnau de la Roca-blanca polsá sa lira magnificament. Al sortir del castell Adelmodis li llensá una mirada amorosa. Lo jove li semblá veurer lo paradís.

¡Si hagués sabut que las ninas d' ullets blaus y cabells d' or, no estiman y sols aborreixen!

IV.

Al cap de molt temps mori lo vell Rodolf. Adelmodis restá senyora y comptesa del castell. Si n' era d' hermosa y bella! Princeps y reys de llunyas terras, anavan á veurela per maridarshi. Tot s' en duyan desengany. Com que era una sirena, no coneixia l' amor y veuse aqui que á tothom avorria. Lo jove Arnau prou cantava tendres cansons al peu de sa reixa, mes ella ni tant sols se dignava escoltarlas. Lo tendre enamorat 's desesperava. Los consells de son bon amich lo frare benet de res servian. Sos somnis, pensaments é il-lusions anavan al mateix fi. L'

amor de la nina del castell era sa esperansa, mes ella sols volia ferlo perdrer..

Un jorn lo trovador rebé un pergamí escrit de las mateixas mans de la comtesa Adelmodis en la que li oferia lo carrech de trovayre del castell. Aqueixa distinció lo torná foll d' alegria. Creya que 'l fret cor de la nina s' havia desglassat. ¡Il-lusions de poeta!

V.

Arnau de la Roca-blanca fixá sa residencia en lo casal de Adelmodis.

La primera visita fou per la jove comptesa.

Aquesta, desprès d' haverli parlat de cosas indiferents li digué:

—Una mercé vos demano. A mitj hora lluny d' est castell hi ha l' espadat Mont-Negre. En un rocam que prop l' abim terrible 's trova, hi creix una bella flor. Gran perill hi ha de morir. ¿Voldriau anar á cercarla?

Lo jove digué foll d' amor:

—Eixa mateixa nit la tindreu.

Poca estona desprès 's despediren. La flor que la hermosa demanava al enamorat no existia. Alli hi havia sols un abim que al posarhi 'l peu las forsas mancavan y 's rodolava fins baix. La fada volia la mort del jove. Aquella mala dona

era com las sirenas de la vora del Rhiu que ab sos bells cants atrauhen los joves mariners per ferlos morir contra 'l rocam de la costa. Tots tenen los ulls blaus y cabells d' or.

La nit que 'l jove Arnau de la Roca-Blanca devia anar á morir en lo Mont-Negre, lo cel va emplujarse. Una forta tempesta va descarregar en lo pla y montanya. Los llamps serpentejavan per l' espay. Lo ressó del tró semblava la veu dels monstres del avench. Lo bon ermitá resava fervorosos prechs, desde sa petita casa.

De sobte un llamp caygué en lo castell. La terra sotraquejá ab forsa y va sentirse un crit esglayador.

Poch després en la serra hi havia un munt de runas.

Al cap de temps, al passar per allí lo frare, hi vegé una serp que xuclava la sanch á un aucellet de blancas plomas.

Va allunyarse fent lo signe de la creu.

Aquella serp era la comptesa, l' aucell era 'l trovador.

Las runas del castell van endurirse formant una alterosa roca.

Aquella roca es la *Mitra del Bisbe.*

LA FONT DE LA RATA

La *Rata* era una vella que passava de norant' anys. Los pagesos aixis la motejavan perque era la dona mes avara del mon. Sa avaricia arribava al extrem. Res gastava per vestirse, puig sas vehinas, creyentla pobre, li donavan sos vestits vells. Menjava molt poch y encara son menjar lo robava dels horts y feixas quan la nit venia. Mes tot alló era fals, puig tenia moltas riquesas amagadas.

La Rata era viuda. Tenia un jove fill que creixia ab molt pocas ganas de treballar. Sempre l' hauriau vist fora de sa casa, prenent lo camí de Mataró y encaminarse á aquesta ciutat. Allí passava quasi tot lo sant dia al joch de la pilota, qu' era un lloch ahont s' hi reunian tots los dropos y malfactors.

Veuse aquí que 'l fill de la *Rata* trobantse una tarde allá, perdé una regular cantitat de diner jugant.

—¡Tu ray! va dirli son acreedor, ja pots pagarme aviat, puig ta mare té una caixa en la que las doblas de quatre van á dotzenas.

Los ulls del jove brillaren extraordinariament.

—No 't mofis de la pobresa, barbotejá dubtant.

—De ningú may m' he mofat, digué son company. Sols te dich que si demá no pagas lo que 'm deus te recordarás de qui soch jo.

Lo fill de la *Rata* deixá 'l joch y aná á son poble. Al ser vespre va arribarhi. Allí trobá grans novetats. Sa mare havia caygut malalta. Los vehins plens de compassió la cuydavan. Quan la vella restá sola ab son fill, va dirli:

—Aquesta malaltía no será res. Jo havia projectat anar avuy á furtar dos sachs de taronjas als horts d' en Morera. Aqueix furt nos valdrá molts diners. Veshi tu per mí y te 'n donaré la meytat.

Lo jove 's recordá del deute que ab son company tenia, y al tocar las dotze de la nit omplia dos sachs ab las taronjas del hort d' en Morera.

La Rata esperava impacient á son fill.

Poch després vegé una persona que á son llit

s' acostava. Creyent qu' era son hereu li digué que tenia cosas importants per dirli:

—Fill meu, fins avuy no 't conto un secret que molt t' interesa. A mí tothom me creu pobre y miserable, donchs no soch res de aixó. En la tercera filada de rajolas qu' en aquesta cambra 's trova, hi tinch mil doblas de quatre amagadas. Jo soch vella y d' un moment al altre puch morir. Tot aquest diner es teu. Ja que veig que 'l treballar no 't plau; aixís podrás passar bona vida benehint la memoria de ta mare.

La cambra era fosca.

Lo desconegut besá las mans de la vella en senyal d' agrahiment.

Després va allunyarse.

Aquell home era 'l company á qui 'l fill de la *Rata* havia enmatllevat los diners en lo joch de la pilota de Mataró.

L' endemá lo fill de la *Rata* vengué las taronjas á bon preu. La mare estava un poch mellorada en sa malaltía. Al ser mitj jorn lo jove torná á Mataró. En lloch de pagar los diners á son company se posá á jugar y va perdrer tot lo que portava. Son amich li demaná 'l deute. Ell va maltractarlo. De paraulas vingueren obras

y després d' haverse tret la pols mútuament, lo fill de la *Rata* emprengué 'l camí de son poble.

Com que necessitava diners, aquella nit volgué tornar á omplir un altre sach ab las taronjas d' en Morera.

Sortí de sa casa també á mitja nit. Saltá la tanca del hort y comensá á despullar los taronjers. Anava á donar sa tasca per termenada, quan sentí 'l soroll d' un fusell disparat y un dolor terrible en sas camas.

L' avi Morera era lo qui ferit l' havia. Lo bon home va adonarse del furt.

Lo lladre, va arribar coixejant á sa casa.

Quan los pagesos y sa mare li preguntaren lo motiu de sa ferida, ell digué que li havian fet en lo joch de la pilota de Mataró.

Lo fill de la *Rata* quedá coix per tota sa vida.

Pochs jorns desprès la malaltía de la vella va agravarse y la pobre dona morí.

La casa que habitavan la *Rata* y son fill era propi d' aquella. Lo jove la volgué vendrer; desseguit trobá comprador. Son company y acreedor li pagá la casa en més del doble de lo que valia. Lo jove torná á jugar y al cap de poch temps era pobre y miserable.

Al comprador de la casa semblava que la for-

tuna l' hagués anat á veurer, puig ben prest també comprá una hisenda molt rica y gastava l' or sens mida.

Uns companys seus li preguntaren d' ahont venian aquellas riquesas, y ell los respongué:

—Es que vaig trobar la *font de la Rata.*

Ningú va entendrer lo que volia dir.

Emperó com que malgastava 'l diner, també fou pobre al cap de pochs anys.

Quan los xardosos raigs del sol d' estiu minbavan son calor ardent, y 'l suau oreig de la tardor duya als arbres la nova de la cayguda de sas primeras fullas, jo y un amich íntim ferem una excursió al poble ahont visqueren los protagonistas d' eixa historia. Mon amich era un entussiasta per l' art de Fortuny.

Pochs eran los monuments artístichs qu' allí hi havian per copiar, aixís es que demaná al masover de la casa ahont nos hostatjavam, que li cerqués algun pobre vell per fer de modelo d' un estudi al oli que tenia pensat executar.

Lo pagés li contestá:

—Un home hi ha molt apropósit. Es un vell que capta públicament anomenat lo *Caragol.*

Jo vaig suposar qu' aquest nom enclouria alguna novela, rondalla ó epissodi, y dirigintme

al masover, li vaig preguntar perque era conegut per un nom tan estrany.

—Son cosas dels baylets, va respondrem, com que 'l pobre home es coix y camina sempre á poch, li tragueren aquest motiu. Altrament lo Caragol es home d' historia, ha passat moltas desditxas, tot per no voler trevallar.

—¿No 'm podriau contar d' ell tot lo que 'n sabéu? vaig dir jo plé de curiositat.

Lo bon pagés accedí y 'm relatá la historia qu' havéu llegit ab lo nom de *La font de la Rata.*

Aquella mateixa tarde lo Caragol vingué á fer de modelo á mon amich. Era un vell d' uns setanta anys. Son rostre estava solcat per fondas arrugas.

Mentres lo retrato anava avansant, jo vaig dir al Caragol:

—Vos debéu ser coix de naixement?

Ell m' ovirá fixament, llensá un sospir y digué aparentant tranquilitat:

—Jo soch coix d' unas barallas que vaig tenir cinquant' anys enrera, en lo joch de la pilota d Mataró.

NOTAS

Las Joyas de la Verge.—Mes que llegenda ni tradició podría nomenarse novela la narració present, puig es un epissodi que succehí al comens d' eix segle y que si bé sos diferents personatges son rigorosament históric hs, hi procurat retallarlo y despullarlo de moltas variants ab que es contat.

Lo dia dels Morts.—Aquesta llegenda es molt coneguda en lo plá de Mata, Caldetas y Llevaneras. També alguns variants té, de poca importancia. Al escoltarle jo, un bell matí de Septembre dels llavis de un vellet, vaig dubtar si en una de las inspiradas obras que tant renom donaren al celebrat Enrich Heine, ó una llegenda catalana. Crech qu' es molt digne de estudi son nou génere.

L' Antigalla.—Justament fou calificada de *Rondalla misteriosa* aquesta narració, per un erudit escriptor á qui

vaig donarla á llegí. En efecte, sa semblansa ab obras de literatura estrangera de género molt oposat, fan duptar de ser sa procedencia catalana.

Lo Pedris d' En Soler.—Un epissodi rigorosament histórich que encare en lo poble se conta de la mateixa manera que l' hem estampat es lo escrit objecte d' aquesta nota.

La Mitre del Bisbe.—Una bonica balada que no mes li manca l' esser posada en vers, es aquesta llegenda que hem jutjat molt digne de donarse á llum per lo que es poch coneguda.

La Font de la Rata.—Altre epissodi dramátich del qual encara tingui ocasió d' estrenyer la má de son protagonista, es la derrera de las narracions d' eix volum. Un poch hem arreglat son fondo y forma, pot ser l' haurém malmés ó trossejat, mes teniam que ferho forsosament á causa de las contradictorias variants ab que me 'l referiren.

TAULA

POESÍAS LÍRICAS

POESÍAS LÍRICAS

(HISTÓRICAS, BÍBLICAS Y POPULARS)

PER

ARTUR MASRIERA Y COLOMER

BARCELONA

LLIBRERÍA D' ALVAR VERDAGUER

5, Rambla del Mitx, 5

1879.

Imprenta de LA RENAIXENSA, Portaferrissa, 18, baixos.

RECORT

A la bona memoria de D.ª Josepha Colomer.

Son fill

ARTUR.

CARLEMANY [1]

(A mon amich Joaquim Cabot y Rovira)

La Creu ha tremolat; selvatge tropa
conquesta ardida lo Mitx-jorn d' Europa
pujantse 'n cap al Nort;
de las cremadas terras africanas
inmens estol de rassas mussulmanas
enlayra 'l ferro y va sembrant la mort.

Com vol de corbs que un munt de carn rastrejan
avansan sempre y per lo mon barrejan
sas religions y lleys;
Los cristians temples tornan pols y runa,
y ostentant lo penó ab la Mitxa-lluna
prest aniquilan nostres furs y reys.

Digáume, Deu del cel; ¿es vostre ira
la que eix foch bélich al alarb inspira
que 'l fa potent y brau?

¿O be voleu que 'l mon, en dos partintse,
lluyte sens treva sols del oy nodrintse
y l' un mon fasse al altre mon esclau?

Mes no, que vostre enginy y sabiesa
protegirá del cristiá l' empresa,
l' alarb será retut;
un nou astre la fé lluminós mostra,
la Creu torna á arrelar, l' Europa es nostre;
¡l' invicte Carlemany lo cel ha dut!

¡Miráulo cristians!; sas hosts atia
y ab la fé lluyta y vens, com feya un dia
ab son poble Moisés;
Ell es l' Alcides nou del cristianisme,
ell ha d' engrillonar lo paganisme
perque potent, no 's puga alsar may mes.

Un poltro cavalcant, de gegant rassa,
empunyant ab la destra férrea massa,
cubert ab rotx mantell,
y estrenyent ab sos dits pesanta brida:
—¡Avant!, ¡per Jesucrist!—als soldats crida,
y tots seguexen en confós tropell.

Dels camps de Gallia, conquestats devalla
y als infidels cercant, ab ells batalla
ab coratge y delit;
castells, vilas y llochs, arreu conquesta;

sembla d' un segador dalla feresta
dallant l' agrám d' un bonich prat florit.

Y Carlemany no dorm, sempre á la guerra
pe 'l nom de Crist lluytant; tota la terra
l' aclama Emperador;
los pobles á son pas ab fé 'l saludan
y 'l cel y terra ab son poder l' ajudan,
putx lluyta ab ell, l' apóstol del Senyor.

Passant del alt Pyrene las rocadas
vé á Catalunya ab sas legions armadas
lo ferro tremolant;
y ab sanch de serrahins la set esbrava
que fins á Massanet despresa 's clava
la forta massa, del forsut Roldán.

Y triomfant arreu per Catalunya
de sa encontrada los alarbs allunya
lliurant al catalá,
y axeca monestirs, santas vivendas,
y trasplantant per tot sas móvils tendas
la fé reviva y una patria fá.

Nervut y fort y de gegant alsada
no l' hi plau, no, la vida regalada
de sos richs palaus d' or;
en temps de pau bornant las horas passa
brandant ensemps, destral, coltell ó massa
ab bras de ferro y esforsat valor.

. . . .
. . . .
. . . .

¡Oh Carlemany!; tu fores per l' Europa
lo novell Josué, que ab valent tropa
fou ungit per lo cel;
tu fores l' ancla d' or del cristianisme
y 'l terrible flagell del paganisme
que amunt ja alsava altre potent Babel.

Tu, la rassa llatina agermanares,
la rassa á qui tants llors dels teus donares;
la que ta mare fou;
la que forjava tos enginys de guerra
y 't donava 'ls mellors fills de sa terra
quan tu cridavas per lo mon:—*¡A sou!*

Tu ets lo colós que va engendrar la gloria;
la teva etat, se coroná en l' historia
de llorer verdejant;
ets la creació d' una nissaga ardida.
Encara 'l segle al recordarte, crida:
—¡Gloria al Emperador, y al Rey-gegant!—

TORTOSA.

Laus tibi.

(A Joan Almirall.)

SALUT! ciutat heróyca vora la mar posada
hont gentil t' enmirallas somrihent;
tu de la vella pátria ets la guayta avansada.
Catalunya y Valencia
ab llas de germanó vas estrenyent.

Es teu lo géni altívol dels fills de nostre terra;
dos sols de gloria t' han colrat lo front,
y 'l vent que udolant passa la Saguntina serra
se pert vora del Ebro
que naix al Pyrineu y ab tu 's confon.

Un jorn l' indómit celta vegeres mitx selvatge
fer sas cabanyas y 'ls clapers gegants

vora la sorra fina de ta llisquenta platxa,
tot adorant uns ídols
als que cremava encens afalagants.

També la impura Roma sa purpra arrossegava
per tas hortas floridas de verdor,
y uns murs de roca forta á ton entorn alsava
fent la muralla eterna,
que va lluytá' ab lo temps derrocador.

Mes trepitxá sas aras la gent alta y nervuda
que duya nú lo pit y rotx l' acer,
que 'l mon estremir feya y era del Nort vinguda
pera lluytá indomable
y sotsmetre 'l Mitx-jorn á son poder..

Lo temps encallá 'l carro que duya sa conquesta,
enderrocant lo regne mes potent,
y 'ls barbres acotaren l' ensuperbida testa
devant la Mitxa-lluna,
que va engolir d' un colp tot l' Occident.

Y 'ls segles rodolavan ab la maror confosa
que barreja costums y llibertats;
la gent de Catalunya te conquestá, Tortosa,
y tu fores la perla
y la joya mellor de sos estats.

Ton bras era de ferro, y sempre al crit de:—Guerra!

com héroes s' axecavan tos capdills;
las donas tortosinas van deslliurar la terra,
ab la gegant empresa
que enorgulleix encare los teus fills.

Y tu gentil y hermosa, com Vénus somrisenta,
vora 'l Mediterrani dorms vetllant,
rebent lo vent de l' Africa que 't fa tornar valenta
y 'l buf de mastralada
que devallant del Nort te crida:—¡Avant!—

Jamay qui l' alé senti de ton ayre puríssim
sabrá lo que vol dir l' ésse' covart;
tens glorias, bona terra y flors d' olor dolcíssim,
y hermósas donzelletas
de cor de yerge y de gentil esguart.

Ets la clau de la terra y 'l primer arch de gloria
que Catalunya mostra als de Mitx-jorn;
ets la primera fulla del llibre de l' historia,
y l' enlayrada torre
que vetlla de la patria tot l' entorn.

Tortosa 4 Septembre 1879.

LA GINESTA D' OR.

Lo ginestar vert,—florirá per Pascua,
treurá bella flor—petita y daurada;
la ginesta d' or
m' enamora 'l cor
perque es tan galana.

Ella creix humil—vora vora 'ls marges,
ab lo seu color—daura la montanya;
ab sa bella olor
fa morir d' amor
á las flors boscanas.

Un matí de matx,—jo aniré á cercarne
entre 'ls romanins—d' embaumada flayre;
triaré la mellor,
que tinga la flor
molla de rosada.

Jo 'n faré un bell ram—de la mes triada,
y 'l ram lligaré—ab fils d' etzevara;
lligaré ben fort
la ginesta d' or
perque no s' escampi.

Al ser cap al tart—que 'l rossinyol canta,
trucaré al rexat—de ma enamorada.
Del ramet d' olor
á la meva amor
faré presentalla.

Ella 'l flayrará—jo hi posaré 'ls llavis,
d' amor nos dirém—las gentils paraulas
plenas de dolsor,
á l' aymant claror
de la lluna blanca.

D' amor parlarém—fins á matinada,
llensarém suspirs—que 's fondrán per l' ayre;
bells suspirs d' amor
qu' endolsan lo cor
y enamoran l' ánima.

Nos despedirém—ab una besada
quan lo sol ixent—dauri la montanya,
y 'l ramet d' olor,
com á bell tresor
guardará l' aymada.

. . . .

. . . .

Lo ginestar vert—florirá per Pascua,
treurá bella flor—petita y daurada;
la ginesta d' or,
m' enamora 'l cor
perque es tan galana.

LA VESCOMTESA

La hermosa vescomtesa
cavalca un brau corcer,
la nit extén sas ombras
y futx de son castell.
Ab cadenas dauradas
un corb porta ella prés,
que als llarchs renills del poltro
barreja sos xisclets.

De nit y jorn camina
passant camins dressers,
la gent esporugida
se la mira ab rezel.
La vescomtesa Odilia
entre suspirs y prechs,
ab lo cap baix mormola
lo nom de un cavaller.

Arriva á un' erma plana,
deserta y trista n' es,
la neu sols cubreix rocas,
ni un arbre vincla 'l vent.
Despullas d' una lluyta
lo camp tenen rublert;
lo corb que du la nina
lo baf dels morts segueix.

Descolca la donzella,
lo poltro mor de fret,
endins la neu enfonza
Odilia sos bells peus.
Per tot cerca y regira
de sobte diu:—Es ell!
Y sobre un ert cadavre
defallida caygué.

Lo comte y la comtesa
tristos ploran fa temps,
una nit d' hivernada,
fendint l' espay lleuger;
al castell retornava
lo corb xisclant de fret.
Neu, portava en sas plomas,
sanch, portava en son bech.

LO VIOLI ETERN [2]

(Al amich D. Antoni Careta y Vidal.)

Al entorn de las vellas alsinas
mestre Jaume punteja 'l violí,
y l' envoltan las joves fadrinas
que cercan fadrí.

Ell nos canta antichs fets y batallas
jorns de gloria y corrandas d' amor,
y afanyós aparella las ballas
que 'ns roban lo cor.

Mestre Jaume 'ns allunya la pena,
¡au minyons! anem tots á ballá',
que potser del amor la cadena
allí 'ns lligará.

Tot sentint del violí la tonada,
la fadrina mes bella cercant,
ballarém sobre la herba mullada
jamay reposant.

Y potsé hi trovarém la donsella
que será l' escullida del cor;
l' hi dirém, tremolant, á l' orella,
paraulas d' amor.

Tornarém á ballá' ab alegría
y lo foch poch á poch crexerá,
y darrera 'l festetx altre dia
la boda vindrá.

Portarém tots cofoys l' estimada
fins als peus del altar del Senyor
y lc Cel ab estreta llassada
nos juntará 'l cor.

També un jorn lo padrí y la padrina
portarán á batetx nostres fills,
y 'l violí llansará ab veu divina
sos ayres senzills.

Y vindrán del hivern las glassadas
y potsé' estará 'l mestre vellet,
de l' esglesia en las vellas arcadas
patint fam y fret.

Y lo temps vinclará 'l cos del mestre,
s' anirá tornant blanch son cabell,
¡mes ell sempre será 'l músich destre,
jamay será vell!

Sempre ha d' ésser lo gotx de las vellas
quan los cante los hymnes d' antany,
será ell sempre lo gotx de donzellas
quan armi 'l ball d' any,

Ell será l' esperit de la vila,
sa musica 'ns plaurá sempre 'l cor
ja ab tonada de gesta ó tranquila
corranda d' amor.

Passant anys, ne vindrá la vellesa,
morirém, y al enterro cantant
mestre Jaume tot ple de tristesa
vindrá mitx plorant.

Ell vegé nostre etat mes ditxosa,
nostra fossa ell mateix tancará;
puntejant lo violí 'ns doná' esposa
y axí 'ns colgará.

També un jorn ab sa dalla feresta
anirá á cercá 'l mestre, la mort;
finarán per lo poble la festa
y 'ls balls de l' amor.

Entre mitx de xiprers y flors bellas
ell jaurá ab son violí tant preuhat,
tot sentint las canturias d' aucellas
en terra colgat.

Quan en nits de tempesta ressone
la veu fosca dels trons y del vent;
vibrará ab sa armonía una estona
lo dols esturment.

Y quan l' Angel sonant sa trompeta
signe al home lo cel ó l' infern,
alsarém nostre ossera desfeta
tot sentint punteiá 'l violí etern!

Novembre de 1876.

LA FERIDA D' EN FERRANT

(1492.)

Los bronzes de Barcelona
al vent llansan, que pregona
la gran nova tot volant;
de que arriva de Castella,
Isabel, regina bella,
ab lo brau rey en Ferrant.

Al Palau son d' arrivada
y avuy, al ser matinada
ixen los reys per ciutat;
fan parella tan hermosa
que la gent s' hi empeny frisosa
com un mar esvalotat.

Nobles, comtes, joves patges
passan ja los cortinatges
de la cambra del Palau;
bisbes y canonges pregan
y 'ls corcers lo fré rosegan
mentre 'ls colca un capdill brau.

Se sent cridar mil veus fortas;
dexant del Tinell las portas
los reys passan carré' avall;
los juhéus de rehull miran
y las donzellas suspiran
mentres juga tot brivall.

Dos concellers al rey voltan,
nobles castellans, escoltan
de nostra llengua 'ls accents.
—¡Visca en Ferrant! crida un noble,
—¡Visca 'l rey!—respon lo poble
y algú murmura entre dents.

Y van brandant las campanas,
s' ouhen retronar llunyanas
las bombardas al castell,
quan un crit d' esglay ressona
y dret al rey, s' abrahona
un pagés ab un coltell;

que á son pit l' acer clavava,
y la reyna un crit donava
entre pressa, crits, soroll;
quan del cor del rey degota
roja sanch, y 'l cap acota
l' assessí somrient com foll.

En Ferrant tot defallintse
al conceller diu, cubrintse

la ferida ab lo mantell:
—¿Veyeu eix poble que 'm dona?
¡oh! ¡malhaja Barcelona!—
Y 'l conceller diu á 'n ell:

—Un foll, en la terra nostra
vos ha ferit y en la vostra
un rey, matá á un rey germá.—
Y en Ferrant recorda ab pena
com lo compte Trastamena
al rey Pere va mátá'.

A la llum d' una teyera
parla 'l conceller, darrera
de tres nobles catalans.
—Ha sigut un foll, l' un deya,—
mes lo conceller sonreya
y deya plegat de mans:

—L' assessí ab sa coltellada,
ha fet la justicia irada
ab que lo cel ha venjat.
¡Los crims de la reyna Joana,
la mort del príncep de Viana
y d' en Jaume 'l *desditxat!*—

LA CARITAT

Es la gentil coloma devallada
del paradís, 'hont te son niu d' amor;
donáuli tots, en vostre alberch posada
que ella, la mel rosada
vos portará pera endolcir lo cor.

Devora de vostre ánima esmortida
dexáuli pendre alé y fer son repós;
ella vos mostrará una nova vida
y dolsa, amorosida,
vos parlará ab son tendre accent melós.

Desde la nit al jorn, tonadas bellas
ella estenent sas alas cantará,
y ohintla, tornarán rossas abellas
y fins novas poncellas
lo roseret d' abril esclatará.

La branca verdejant de l' olivera
per tots á l' hora, la veurém florir,
y volejant per l' ample espay lleugera
farà allunyá' encisera
l' oy y l' enveja que regnava ahir.

E imperarán 'llavors las lleys divinas
y caurá 'l déspota deslliurant l' esclau,
y entorn de las estrellas llevantinas
brillarán diamantinas
las lluminars antorxas de la pau.

Y á cada pló y suspir, que d' amargura
una animeta trista llensará,
altre ánima hi haurá senzilla y pura
que plena de dolsura
l' amarch fel del seu cor allunyará.

La veu de germanó pel cel dictada
será son cant d' amor tendre y festiu,
y alli 'hont la virtut visca arracerada
allí ella, enamorada,
durá la brosta per penjar son niu.

Lo monstre prepotent del art de guerra
engrillonat caurá en lo negre abim,
y en tots los pobles que nodreix la terra
ningú esmolará 'l ferre
per sembrá' ab ell la malvestat ó 'l crím.

Será l' angel d' amor y de bonesa
fins sas plomas d' argent nos donará;
y al débil axecant ab ardidesa
sa angélica puresa,
la vía de la gloria 'ns mostrará.

Vina, gentil coloma devallada,
dexa en lo paradís ton niu d' amor;
jo 't donaré en lo meu alberch posada,
tú, dom la mel rosada
que enlayra 'l ánima y endolseix lo cor.

LA BELLESA

Verae sempiternae que Deitatis.

(Dedicada á D. Francesch de S. Campillá)

Es la fada gentil y encisadora
déesa de l' amor y de la pau,
tot l' univers engelosit l' adora
y ella per son voler, somriu ó plora
y 'l ferma son esclau.

Un ser desconegut viu amagantse
y 's mostra en sa petjada y son semblant,
sembla que al infinit ell va acostantse,
y vessa á dolls l' amor y l' esperansa
sa veu forta y vibrant.

Eterna es com l' espay que 'ls astres volta,
jamay vincla sa testa 'l pés del temps,

novas generacions passant escolta
y estés lo brás, la cabellera solta,
totas las besa ensemps.

Tothom s' ha esbalahit en sa grandesa
que ha fet náxer per tot un ideal,
per ella, sent tothom l' ánima presa,
y 'l cor enamorat de la bellesa
may pot conexe 'l mal.

A l' esperit atrau y en ell germinan
del sentiment los verdejants rebolls,
los darts impurs sobre son pit s' esbrinan,
totas las testas devant seu, s' inclinan
y 's flectan los genolls.

Es la sublím creació, que al plá y la serra
espléndida se 'ns mostra á doll inmens,
y volejant enfora de la terra
als altres mons, com Prometeu, s' aferra
per rebre son encens.

Del géni n' es la mare amorosida
y alleta vigorosa 'l pensament;
al art enronda sempre engelosida
y ab son poder l' hi dona nova vida.
y 'l fa brillá' esplendent.

Ab son desitx la forsa gegantina

vensuda cau dessota de son peu,
y son voler que en tots los sers domina
fa sentí' als cors la sensació divina
acostantlos á Deu.

Es lliure com la ponentada ardenta
que tot brunzint oreja lo seu front,
la fé y la germanó per tot sustenta,
es débil y humil, forta y valenta;
¡es la reyna del mon!

Barcelona 26 Juliol 1879.

LA MEVA TOYA. [3]

(Dedicada á mos estimats amichs y parents donya Clotilde Rosés y don Joseph Masriera.)

Quan seré vell.

QUANT veuré que ma testa blanqueja,
quan se vincle mon cos, poch á poch,
quan las flamas del cor cendras sigan,
de la vida venint la tardor;
dels recorts de ma etat jovensana
texiré una garlanda de flors,
per lo vent dels suspirs orejadas
y rosadas per l' aygua del plor.
!Com rumbeja lo ram á la fulla,
com rumbeja á la fulla, la flor!

Recordant trist la volta primera
que una mare 'm cantava cansonss,
tot bressantme contenta y joyosa,

tot besantme amorosa en lo front;
en lo ram de las flors de ma vida
posaré jo una rosa d' olor.
¡Com rumbeja lo ram á la fulla,
com rumbeja á la fulla, la flor!

Recordant lo amarch jorn que mos llavis
van resar, tot cercant un conhort,
tot pregant per ma mare estimada,
tot pregant plé de místich amor;
en lo ram posaré flors de lliri,
lliri blanch, un pomell de tres brots.
¡Com rumbeja lo ram á la fulla,
com rumbeja á la fulla, la flor!

Esmentant la primera besada,
la primera besada d' amor,
de l' amor que dos ánimas llassa
endolcint la primera il-lusió;
en lo ram de las flors de ma vida
posaré jo un encés clavell rotx.
¡Com rumbeja lo ram á la fulla,
com rumbeja á la fulla, la flor!

Y lo ram lligaré ab sempre-viva,
perque may se mustigue 'l recort,
y al demunt d' una tomba deserta
dexaré la garlanda de flors;
y quan totas las veja marcidas

lo sech ram posaré sobre 'l cor,
y la llosa axecant de la tomba
tornará á serne terra mon cos.
¡Com rumbeja lo ram á la fulla,
com rumbeja á la fulla, la flor!

LO CANT DEL CATALÁ. [4]

GERMANS hem estat sempre; fills de la rassa antiga;
tenim lo cor altívol y noble 'l sentiment,
la nostre má nervuda, altre má estreny amiga
y fá graná' en las rocas la ben sapada espiga
que daura l' sol ixent.

Tots som los hereus joves d' una matexa mare,
fins al donar almoyna al pobre dihem:—germá,
y endins la payral casa, oberta avans y are,
damunt la vella taula lo pá hi dexem encare
per l' hoste que vindrá.

Las estovallas blancas, son de la randa fina
que fou la rica túnica, de Catalunya un temps;
y dins d' hermosa gerra, la viola gironina,
los blanchs lliris de Lleyda, la flor tarragonina:
mostran sa olor emsemps.

També servém la copa, ab la que un jorn beguérem
en pobles que 'ns amavan y 'ns anyoran encar.
Lo such de nostres vinyas es sava que espremérem
del géni d' antichs héroes, qu' avans assí tinguérem
per fé' l' mon tremolar.

Lo cor mostrém tots sempre tal com sent, y batega
lleyal, plé de fermesa y no coneix lo crim:
nostra paraula es obra; cuant nostre llavi prega
no hi ha Sant en la gloria que l' accent desconega
de son voler sublím.

La pau y l' amor dolsa per tot nos trau florida,
obrím los nostres brassos fins als antichs tirans;
jamay conexém l' odi, la germanó es la vida,
si algú 'ns vol dú al Calvari, ¡anemhi desseguida
que allí 'ns darém las mans!

En la maror dels segles redressarém la testa
y servarém encara noble y valent lo cor,
y respirant l' aroma del romaní y ginesta
escoltarém á l' hora, nostras cansons de gesta
y cantarém l' amor.

Las arrels de la patria, en nostre ser fortíssim
hi nodrirém ab sava d' exemple y pensament;
la familia juntada viurá ab concert dolcíssim
y 'l poble que trevalla ab sentiment puríssim
será fort y creyent.

Als cims de las montanyas y en las antigas socas
l' estandart hi oneja, que ab sanch hi va 'm clavá',
y 'l vent que vincla roures y fá tremir las rocas
porta la veu encare, exida de mil bocas,
que diu:—¡Visca la terra
'hont tothom es germá!.—

Á LAS GLORIAS DE TARRAGONA [5]

—¡Exelcior Tarraco!—

En mitx la plana verda y florida
endomascada per l' herba humida,
y per l' espiga que daura 'l sol;
Tarraco jove vetllant reposa
mirant badarse las flors de rosa,
sentint com canta lo rossinyol.

Mentres la besa murmurant l' ona
vora la platxa dorm Tarragona
com bella Vénus, mitx somrihent;
llorers y palmas ombra l' hi donan,
las oliveras son front coronan
y de l' atmetlla las flors d' argent.

Trenant lo zéfir sa cabellera
ella son llavi clou joganera,
dormint somnia, somnis d' amor;

y allí recorda las gents primeras
de bras de ferre, que ab naus lleugeras
bogant, anclaren dins de son port.

Eran los cíclops, de gegant testa,
que ab sa potensa y aspror feresta
vinclavan roures ab los seus dits;
sos murs de roca forsuts alsaren,
sos murs ciclópeus que al temps lluytaren
y avuy s' axecan encare ardits.

Aquellas rocas van veure un dia
passar Alcides que ab gotx cullia
per tota Hesperia preuhats llorers,
y endins son cercle potents lluytavan
las gents d' Aníbal que l' omplenavan
d' escuts y tendas, soldats y acers.

Mes vingué Roma del mon senyora
y á tu Tarraco 't doná penyora
de sa grandesa y son ardiment,
y son empori y sa cort te feya
y 'ls de Cartago lluytant ne treya
y á tu venia sa mellor gent.

Vegeres Cónsols, pretors y nobles,
y á lo teu carro junyits los pobles,
ton port vessava romanas naus;
temples de marbre, palaus y arcadas,

los fills de Roma bastint debades
volgueren ferne tos fills esclaus.

Del gran Mandoni la forsa ardida
reptar vegeres á la envilida
matrona impura, qu' assolí 'l mon;
¡Caygué la pátria! mes també un dia
ella, retuda ton mur jaquia:
Roma finava plena d' afront.

Y 'ls fills de Gothia 'llavors regnaren,
estols vegeres que al Nort lluytaren
dormir á l' ombra dels atmetllers;
fins que pujava selvatge tropa
que conquestava 'l Mitx-jorn d' Europa
prenent lo ceptre dels goths guerrers.

Fores moresca Tarraco hermosa;
l' alarb t' amava com á la rosa
ama l' abella que 'n trau la mel,
y 't cobdiciava, gelós á l' hora
fins de l' onada murmuradora
y de l' estrella de ton blau cel.

Mes los braus comtes de nostre terra
seva 't volgueren y al crit de guerra
reconquestaren ton muradal;
eras la perla de sa corona,
per çó 'l rey Jaume dins Tarragona
va capir l' obra mes inmortal.

¡Si n' aplegares de glorias bellas!
tos fills si 'n feren de maravellas
lluytant sens treva com catalans;
de nostre terra vas ser la joya
y tu portares per fer la toya
de Catalunya, las flors mes grans.

Tu nostre ensenya sempre enlayravas
y en tots los segles forta lluytavas
ab l' ardidesa de tos braus fills;
al mon sobtares ab tas conquestas,
ab tas proesas glorias y gestas,
tos reys y sabis, sants y capdills.

Tu t' axecares contra la Fransa
tu un jorn cridavas: *¡mort y venjansa!*
putx trossejavan la llibertat;
l' host envilida va vence irada
y allavors fores tu trepitxada
pels que ja havian ta sanch vessat.

. . . .
. . . .

Dorm Tarragona, tos fills treballan
brandant l' axada tots ells batallan
y nova vida pot se 't darán.
—¡Avant!—tu crida 'ls, que es per ta gloria,
y del pervindre en la bella historia
¡en páginas dauradas
lo teu nom escriurán!

LO CANT DE L' ARREL. [6]

Miserere.

Jo só aquella bolva que un jorn la ventada,
per l' ayre perduda, m' enduya volant;
que al caure, la terra 'm doná una abrassada
y dins sas entranyas
m' anava enfonzant.

Dins d' ella s' escorra ma sava potenta
y crexo y l' enrotllo, com forta serpent;
l' esberlo, y ardida jo llenso valenta
lo brí d' herba tendre,
y l' arbre potent.

Lo foch que germina endins las entranyas
del mon, vivifica mon ser amagat;
y alleta l' espiga, las flors y las canyas,
l' alzina brancuda,
y 'l roure sapat.

Quan vessan los núvols sa pluja divina
la terra l' aplega, xuclantla per mí;
jo bech afanyosa, crexent gegantina
y vetx á mas brancas
brotar y florí'.

A mi may me besa lo sol d' estiuhada
y en mitx de tenebras nodrexo lo mon;
lo llamp redressantse parteix ma brancada,
llavors m' estremexo
y abaxo mon front.

Ardida jo 'm vinclo per dins d' una roca
ó llanso mon arbre pe 'l cim d' un penyal;
lo cel á mas fullas besantlas las toca
y á voltas tremólan
al buf del mestral.

Jo só font de vida pe 'l mar y la terra,
jo fatx las cabanyas, las velas y naus;
nodrexo remadas y poltros de guerra
y enjoyo los temples,
y adorno 'ls palaus.

Jo sols só la forsa dels antres exida,
per mi sols alenan los homes ingrats;
Jo 'm torso y revinclo portantne la vida
á las verdas planas
y als monts espadats.

Com si desterrada visqués de la gloria
en l' eterna fosca fatx vida y fatx mort,
y 'l jorn que abatuda, cansada, jo moria
al arbre, han de plánye 'l;
per mí, ¡ni un recort!

. . . .
. . . .

Mes ma sava forta en terra germina
y dins sas entranyas se torna á nodrir,
llavors altre volta crexent gegantina
puch veure á mas brancas
renáxe' y florir!

ESTHER [7]

Erat puella jucundae formae et
gratiquae aspectus.....
(Esther cap. 3, vers. 18.)

Besa la brisa mormolant lleugera
la verda copa de gentil palmera,
qu' ombreja una cabanya feta ab jonchs.
Bells tamarins á sos costats rebrotan,
y la porta de pells, per dins barrotan,
d' abet, revellits tronchs.

Allí viu Mardokeu ab sas remadas,
lo vell que cor y testa te nevadas;
ab sa afillada la donzella Esther,
que fila y trena llí mentre al cel mira
y vora del portal resant suspira
sota del blau dosser.

Hermosa es com las flors dels prats d' Hethéa;
nasqué com l' Home-Deu també á Judéa

y com ell, doná al poble redempció.
Son brás nervut, la fals á l' hora empunya
com l' acer pren, y dels remats allunya
lo llop devorador.

Lo sol s' apaga. Blanchs axams d' ovellas
belant la voltan, fent sonar esquellas,
que als xays avisan per los camps arreu;
Esther las junta, y al porxat las porta,
quan en lo plá ressona la veu forta
del corn de Mardokeu.

Ja s' ou de la bouhada la feresta
remor dels brams. Un vell de blanca testa
á Esther s' acosta, devallant del mont.
Los bous á son cubert ja s' encaminan.
La nina y Mardokeu, lo cap inclinan
y 's besan en lo front.

Entran tots dos, endins de la cabanya
s' asseuhen en un munt de verda canya
y en tant, venint la nit, s' enfosca 'l cel.
Lo vell rosega un mós de pá de grana,
y Esther carrega 'l fús de blanca llana
pera texirse un vel.

Canta l' au de la nit en lo fullatge,
Mardokeu dorm dessobre un llit d' herbatge
y als ratxs de lluna Esther vetlla filant.
Sorprés lo vell soptadament desperta,

los mastins han donat lo crit d' alerta,
remors, s' ouhen y en tant,

Pren Mardokeu 'llavors los rochs y fona
y al entorn dels remats tres voltas dona,
quan l' hi fereix l' esguart, viu resplandor;
un carro d' or corrent, tronant s' acosta
com l' onada potent sobre la costa
en las nits de maror.

Un arrogant guerrer los corcers guia,
dret á casa del vell prest los atia,
y 'ls detura baxant ab magestat.
Porta espasa d' acer, capell de plata,
brodat mantell d' or, purpra y escarlata;
y ceptre cisellat.

Lo pastor baxa 'l cap, y ab pò 'l saluda.
Esther exint l' hi don' la benvinguda
y l' hi ofereix bon jas, farina y mel.
Lo cavaller l' hi diu ab veu pausada:
—Axeca ton esguart dona estimada
jo só 'l rey d' Israel!

Avuy de mi he llansat muller perjura,
y atret per lo renom de ta hermosura
vinch á oferirte un ceptre y un palau;
ab mi tu regnarás, gentil esposa,
y besará tos peus, turba confosa
de tot mon poble brau.

Quan daurará lo Sol, plans y montanyas
veurán mas tribus y nacions estranyas
que Esther regina, ma corona dú.
L' or del Ophir y la seda ebactana,
diamants, topacis y corals en grana
á munts los tindrás tú.—

Assuerus mira á Esther, y exa sorpresa
d' un febríu somni creu s' ánima presa
y fits en terra, te sos ulls clavats.
Mardokeu mira al rey, y de gotx plora.
En tan enguinan del portal defora
los poltros embridats.

Cau als brassos del rey la verge hermosa,
aquest, exint, al carro d' or la posa
y ab lo ferro agullona sos corcers.
Dret á Suslhan ja axecan polsaguera,
lo vellet mira á Esther y torna enrera
y trist plora després.

. . . .
. . . .

Cantáu fillas de Sión, del cel ungida
Esther pera regnar fou escullida
y avuy empunya 'l ceptre mes potent.
¡Desperta't Israel! ¡romp ta cadena!
que Jehová, ton poble brau enmena
per regná eternament!

LA VEU DE DEU

Lo fosch espay s' encèn. La llum primera
intensa y diamantina
ben promte brillará; mil mons y astres
exirán dels abismes.

Miráu lo Senyor Deu!, sa gegant testa
com somriu y s' anima!
Son bras alsapremant l' inmensa volta
tot ho remou y gira.

Per fer lo Sol, Ell pren un munt de terra
y fixament se 'l mira;
al rebre sos esguarts, lo rey dels astres
llensá sos ratxs dolcíssims.

La llum ell ja ha creat. Sa hermosa imatge
destaca 's gran y ardida.
Sa má llansa als espays grapats d' estrellas
que lluminosas brillan.

Tots los estels son colossals esferas
d' hont brollan llum y vida;
de terra, sofre y or y foch y ferro
son moles gegantinas.

Y Deu somriu de gotx; sa inmensa obra
enamorat l' encisa;
lo Cel esbalahit, en sa llohansa
entona sacres hymnes.

L' hi manca acabá un Mon. Sa má, l' aguanta
y ans de llansá 'l, l' ovira;
mou lo seu cap y dubta entre enlayrarlo
ó fondre 'l al abisme.

—¿Quin nom l' hi posaré?, l' hi diré *terra*
putx del fanch es sortida,
L' hi donaré grans monts y fértils pradas
y mars de blava ondina.

L' hi posaré en son cor, un foch que alenti
y pe 'ls cráters respire.
Y d' ayguas y metalls y ricas pedras
arreu brollarán minas.

Un ser jo hi posaré, que á ma semblansa
será son rey fortíssim;
y un paradís l' hi guarniré, hont gose
y puga benehirme.

Mes ¿qui sab si aquest ser, qu' *home* 's nomena
contra mí, enorgullintse
escarnirá mon nom, y haurá de perdre
lo paradís y vida?

Mes no, que plé d' amor, un altre volta
l' hi mostraré la via.
perque ell á mon costat l' eterna gloria
puga gosá infinita.

¡Be prou que será esclau de sa conciencia
y també de sos vicis,
tindrá duas malas serps sempre estrenyentlo,
serán l' Enveja y l' Ira.

¿Y jo no l' aymaré? si, vull aydarlo
prou l' hi manca una guia;
si l' hi dono enemichs, també l' hi mostro
la lley santa y divina.

Mes ell m' oblidará y un' alta torre
contra mí, alsará un dia
y la folla Babel será confosa
al esclat de mas iras.

Y l' home ab l' home lluytará ofegantse
en guerra fatricida,
y déspotas hi haurá, que esclaus los pobles
junyirán sens justicia.

Esclava fins veuré d' un altre rassa
á ma rassa escullida,
y Satan somriurá tentant los homes,
somriurá d' alegría.

Mes jo, oblidantho tot, plé de bonesa
y pietat infinita
fins la sanch de mon fill voldré donarlos
per poder redimirse.

Mon amat Jesucrist dará lley nova,
lley santa y benehida.
—¡Avant! ¡espera y creu!—dirá á la terra
que al cel ja tot s' oblida!—

Y passará ab lo temps maror revolta.
Com rosa purpurina
la nova era d' amor y renaxensa
llumenará 'ls nous sigles.

—¡Avant! y sempre avant!, cridará l' home
y sa potensa ardida
escorcollará 'l mon, lo mar y terra
y l' esfera inmensíssima.

La Ciencia y lo Trevall farán conquestas
sens vessar sanch ni ira,
llavors ma santa fé, arrelará fonda
en tots los cors puríssims.—

Axís parlá 'l bon Deu. Encar sa destra
l' ample terra estrenyía,
y de gotx somrigué; sa inmensa obra
enamorat l' encisa.

Lo Cel esbalahit, en sa llohansa
entona sacres hymnes,
enlayra 'l bras potent. Lo Mon llansava
dihent:—¡Oh terra, *fiat!*—

20 Mars de 1877.

LO PLANY DE MA VIDA

(A mon bon amich D. Agustí Valls y Vicens.)

La fé 'm consola.

Com vell romeu tranzit per la fadiga
s' asseu y plora prop la creu d' un terme;
m' he arracerat de mos recorts al ombra
membrant mas penas.

Al lluny esguardo 'l brés ahont se clogueren
los meus parpres de nin tantas vegadas,
hont no aprenguí ni un prech, ni 'l nom de mare
van ensenyarmhi.

Com tendre papalló que estén sas alas,
per primer colp vatx ovirar la terra;
bellesas y plahers de vida ignota
m' espahordiren.

Quan en mitx del fullam del novell arbre
van esclatarhi flors, (il-lusions bellas,)
al volerlas flayrar, las troví mustias
marcidas totas.

Sentí dins de mon cor un vuyt terrible,
lo meu plor tan amarch, ningú axugava,
y foll llavors, vatx adorar lo segle
glassantme 'l dubte.

Mes vatx aborrí 'l prest, arreu jo hi veya
lo *bou d' or* ostentant poder y gloria,
y ni tan sols ma ja corcada ossera
volguí donarli.

Un jorn, que 'l cel boyrós me blavejava,
d' un somni d' or mon ayma creguí presa
al besar los meus llávis casta esposa,
hermosa verge.

Mes quan ab cants d' amor, tendre coloma
en nostre cobricel mos festejava,
tinguí sols per aymar, ¡lo gelat marbre
de son sepulcre!

Y trist vatx restar sol, com la palmera
que viuda en lo desert mort d' anyoransa,
fins que 'l Simoun irat, porta sas fullas
á llunyas terras.

Lo munt de tristos planys que 'l dol sagella,
mos pensaments, recorts sols d' amargura,
han allunyat de mí, color y vida
tot corsecantme.

Y avuy resto esglayat, vetx ja perdudas
mas ja floridas il-lusions primeras,
y 'm manca encar al front l' experiencia
que al vell consola!

Aquella hermosa fada que 'ls cors nua
y 'l dol esborra y fa oblidar las penas,
y que al nom d' *Amistat*, respon joyosa,
jo, may l' he vista.

Aquella copa, que en tants llavis posa
néctar de gloria, de plahers, grandesas;
un sol colp la vegí, prop meu passava
de mi, allunyantse.

. . . .

Giro al esdevenir mon esguart térbol
y vetx son horison perdut en l' ombra,
y en tan ab pas incert, reprench la via
que 'm dú á la tomba.

Soch un cadavre viu, mes la esperansa
no 'm manca encar, putx volaré á la gloria
hont finarán mos dols, y hont hi ha bellesas
de pau eterna.

Novembre de 1877.

LA VENUS GREGA. [8]

(A mon distingit company R. E. Bassegoda.)

Las verdas planas de Sicilia bella
l' estiu ha fet florir;
la nova Venus, la gentil donzella
la gran Laïsa divinal estrella
ve desd' Hiccara fins als prats d' Epir.

Ovira á son devant, gloria y grandesa
y ensomnis de plaher.
Corinto hostatja avuy á la deësa;
la Grecia per' honrar á sa bellesa
veu que en sos boscos floreix poch llorer.

Lo blau mantell arrossegant joyosa
camina poch á poch.
Ovira á son entorn mitx desdenyosa
y clou son llavi buch de mel de rosa
d' ahont va encendre 's del Avench lo foch.

Damunt sa blanca espatlla s' hi destrena
sa cabellera arreu.
Son dols esguart fins á la nit llumena,
sos pits semblan las flors de l' assutsena
y conquilla de Creta lo seu peu.

Axeca amunt la testa ensuperbida,
¡miráu que hermosa es!
Gentil y esbelta é incitant garrida
es la veu del amor que sempre crida:
—¡Jo so la vida! ¡sense mi, es tot res!—

Sa hermosura capdalt la ha deificada,
sas paraulas son lleys;
Y en los carrers fins besa sa petjada
inmensa turba que 's confon coblada
d' esclaus y atletas, filosophs y reys.

Per un tendre somrís, tots l' hi oferexen
palaus y temples d' or;
Grechs y fenicis plens d' amor glatexen,
y 'ls fills d' Esparta son ergull rendexen
y humils esperan conquestar son cor.

Ja de Corinto fins á Arcadia y Tebas
son nom es conegut;
Y endins Tessalia, de son vis herevas
per tot s' axecan grans estátuas sevas
d' ivori y márbre y coure y cer batut

Y fins los pórtichs dels palaus que habita
de tresors ha d' omplir,
y en sos festins á Venus afrodita
hi mostra gerras d' or y malakita,
plats de topaci y copas de saphir.

Y reb besos d' amor bella y hermosa
y enfolla 'ls sentiments.
Corona sos cabells d' eura y de rosa
y ovira á sos amants mitx voluptuosa
polsant la lira ab divinals accents.

Ella es pels grechs la copa enmetzinada
que dona pler y mort;
Turba d' amants á son entorn juntada
hi cerca eternament assedegada
las suáus metzinas per matar lo cor.

Ella es la serp del Paradís impura,
mes es tan bella, tan!
que en mitx de la serena nit obscura
bella 's destaca sa arrogant figura
enfosquint l' astre que encengué 'l Tonant.

Sa veu sembla lo cant de l' au que nia
d' Arcadia als prats florits,
es lo ressó de l' arpa, ab la que un dia
Orfeu feya aturar y entretenia
llëons y tigres per la fam ardits.

A Bacus y á l' Amor sacrificava
y á Ceres y á Neptú,
vins de Corinto als temples regalava,
blats de Tessalia y mel d' Himet cremava,
coloms de Scío y vacas de Corfú.

Malversa sos tresors, y axeca y serva
grans temples á sos deus,
y feu forjar l' efigie de Minerva
fent copiar son semblant, bella y soperba
y á reys y princeps feu besar sos peus.

Apeles admirant sa boniquesa
hi resta esbalahit
y per pintar á Venus la deësa
retrata de Laïsa la bellesa
é inmortal nom ab ella ha conseguit.

Laïsa es jove encar, jamay sa testa
podrá vinclar lo temps.
May la vellesa poch á poch feresta
l' hi pendrá l' hermosura que l' hi resta
per ésser sempre deesa y dona ensemps.

Ella es la Venus que del cel devalla;
los Deus la vetllarán,
y quan la Parca mostrará sa dalla
Diana gentil que al bosch ombriu trevalla
la durá vers l' Olimp á son devant.

Son cos restará fret y será morta
y anirá ab Aqueront,
y del Empir arrivará á la porta;
allí tornará á ser hermosa y forta
y allí encar regnará com en lo mon.

Y Grecia honrant á sa capdalt bellesa
be plorará sa mort.
«*A Laïsa inmortal, divina deesa;*
filla de Venus, del Amor princesa»
dirá son epitafi ab lletras d' or.

Mes lo Pervindre que sos llamps fulgura
escarnirá son nom;
copiant l' artista sa gentil figura
la mostrará tal com va ser, impura,
perque aborrida siga de tothom.

25 Janer 1878.

CONFRATERNITAT

Lo vent que udola—passant la serra,
la tremontana—del Ampurdá,
la mastralada—y las llevantinas
auras lleugeras—de vora 'l mar;
Tot son ayres de la pátria,
son germans.

Lo blat de xexa—que creix nodrintse
en la Cerdanya—y 'l Pyrineu,
las garbas rossas—de la Segarra
y las espigas—del plá d' Urgell;
tots son blats de bona sava
y bona arrel.

L' aucell que canta—bellas tonadas
y 'l que s' anyora—cantant gentil;
y 'l que refila—sobre la molsa
del Ter ó 'l Segre—y 'l Francolí;

es sempre 'l mateix que alegre
fa son niu.

Los pins que arrelan—en las rocadas
y las alzinas—del vell Montseny,
los sapats roures—que 'l llamp no vincla
y las palmeras—y 'ls tarongers;
tots son arbres, que tots trauhen
bons esplets.

Las cansons dolsas—que alegres cantan
las bonas mares—vora 'l bressol,
las envellidas—cansons de gesta
y las follías—de l' antigó:
tot son cansons catalanas,
cants d' amor.

Las violetas—las margaridas
y la ginesta—y 'l romaní,
la sajolida—lliris y rosas,
la farigola—y 'ls gessamins:
tot son flors de nostra terra,
flors gentils.

Lo fill de Lleyda—y 'l de Girona
y 'l que va náxer—vora 'l Besós,
y 'l que á la sombra—de las murallas
de Tarragona—guayta á Salou:
tots son fills de Catalunya,
¡germans tots!

LO CANT DEL ESPARVER

Jo del espay só 'l rey,
á ma feresta lley
        las aus lo cap acotan,
jo travesso 'ls turons
y las serras y monts
        fendexo entre la boyra.

Un jorn la llum vegí
endins lo cau mesquí
        que en l' enderroch se trova,
vegí crexe'm ferrats
uns unglots refilats
        que 'm donaren la forsa.

Mas alas estenent
passo com llamp furient
        ciutats, vilas y pobles,

y 'ls gegants campanars
vetx á mos peus alsars'
com buchs de mel preciosa.

En temples enrunats
y castells esfondrats
jo fatx mon niu, á l' hora;
y en góthichs finestrals,
estadas senyorials,
vivendas sumtuosas.

Sempre que 'm porta 'l vent
baf d' una lluyta, atent
jo volo á afraus y concas;
¡quan de cops enardit,
ab los corbs m' he partit
despullas d' una forca!

Quan l' eura ab trist perfum
y la lluna ab sa llum
enjoyan alta torre,
jo, desde sos marlets,
recordo ab mos xisclets
lo plant d' una bandola.

E historias de guerrers
patges y cavallers
tornetxs, lluytas y glorias;
en los antichs palaus;

gestas de capdills braus
mon pensament recorda.

En l' alterós penyal
del espadat cimal
fatx mon niu en la roca,
á mos peus tinch lo mon
y mon vol se confon
en l' ombra de la gloria.

Jo só 'l géni del crim,
jo só 'l rey del abím;
per mi, las aus tremólan,
quan brunz la tempestat
y 'l llamp serpeja irat,
jo canto ple de joya.

Mentres resa 'l pagés,
l' esguart al cel suspés;
jo passo entre la fosca,
y signantme ab lo dit
diu que 'l mal esperit
s' amaga entre la sombra.

1876.

POMPEYA

(Dedicada á mon amich D. Pere Martí Ferré.)

Com gegant monstre que la pols soterra,
Retut y mort per una causa ignota,
Y de pigmèus generaciò novella
Cerca tresors en son corcat cadavre,
Y ab ells, la llum y l' esplendor d' un poble,
Que un jorn lo pler encadená en sos brassos:
renaix Pompeya.

Un temps fou, que 'l volcá tot ofegantla
Va tremolar de por, quan l' hi digueren
Que potsé un altre jorn despertaria;
Per xó vint segles fa que vetlla y guayta
Trayent lo foch del oy per sas entranyas
Y apilonant torrents de lava ardenta,
sobre sa llosa.

Y ab la pluja de foch que tot colgantla
Treya de son infern, pot ser pensava
Axecars' per son gotx un' alta torre
Allí 'hont Pompeya fou, y dí' ab superbia:
—¡Miráu la damnació de tot un poble!;
Mes axís no va ser, lo qu' ell colgava
descolgá 'l segle.

Folgant Pompeya en impur baf d' aromas
Ans d' ofegars' tot mitx-rihent dormia,
Ohint besadas y dringar de copas,
Y crits d' esclaus y gladiadors atlétichs
Vessant la sanch en l' enrogida arena:
Axís dormia, ja ubriacada ab l' opi
que 'l cor enerva.

Avuy desperta y un nou mon ovira,
No sent los ecos de guerreras trompas
Ni dels festins la bacanal rialla;
Avuy abaxa 'l cap y plora trista
Al veure com la gent de nostre segle
Mostra á la llum, tots los seus jorns d' afronta,
dol é impuresa.

Y pensa ab desconort que mentres ella
Restá colgada en lo terrer vint segles,
Roma y Florensa han escoltat las liras
De Tasso y Dant, de Alfieri y de Petrarca;
Ovirant la bellesa en los conceptes

De Miquel Angel, Rafael, Ticiano,
Vinci y Correggio.

Y de vergonya y por, rublerta á l' hora,
En lloch d' oure la veu de las sibilas
Llensant als Cónsols sos fatals auguris,
Escolta la remor que fa l' axada
Trayent la lava de carrers y pórtichs,
Y las petjadas de l' ardit *touriste*
que admira 'l Fórum.

¡Qui pogués comtar sols de cada ossera,
Que tosquejada entre la pols se trova;
L' historia trista, ó bé 'l gegant poéma
D' un darrer crit llensat en l' agonía;!
¡Qui pogués veure redressars' mil cossos,
Clohent los punys, y amenassant ab ira
lo potent Jove!

¡Que trist devía ser veure la mare
Abrassant á son fill;! Y que terrible
Ovirá al presoner plé de cadenas;!
¡L' avar y son tresor;! y 'l valent guayte
Que vora 'l muradal atent vetllava
Y que avuy, sech y mort, encare empunya
la llansa férrea!

¡Quina llissó mes gran Pompeya 'ns dona
Mostrantnos sa ossamenta despullada;!

¿Qui sab si 'l llamp de Deu, també algun dia
Enfonzará cubrint de lava ardenta
Ciutats 'hont s' escarneix la lley divina,
Y ahont s' aprén no mes, d' adormir l' ánima
al fanch del vici.

Mes per Pompeya 'l temps sempre envá corra
Y malgrat sas afrontas y vilesas
Devém acotá 'l cap devant sas ruinas;
Ella nos mostra una gloriosa historia
D' unas gestas capdalts, de rassa heroyca,
D' una terra que fou pátria de Séneca,
mare de Plini.

Per çó l' Europa avuy, l' hi obra sos brassos
Y—Avant!, l' hi diu; y novas llums l' hi mostra,
Y conserva sos Deus, palaus y temples,
Cercles y casas, capitells y voltas;
Tot ensenyantli del progrés la vía
Fentla orejar per una nova atmósfera,
gemada y fresca.

Y 'l segle aprén tot axecant sas ruinas
Y ab sa forsa potent que ningú atura
Ell va estrenyent y agermanant á l' hora
Los temps de Cícero, ab los de Bell y Edisson;
La dura llosa de Pompeya axeca
Y díuli, fentla alsar de son sepulcre:
—¡Desperta, Llátzer!—

LA BELLA MORT

(A J. Franquesa y Gomis.)

Al claustre ombriu—passava 'ls dias;
ben lluny del mon—ell fá la vida.

De bon matí—cerca son llibre
y s' en va al hort—pera llegirlo.

Allí s' hi sent—las armonías
d' aucells gentils,—que amors refilan.

Un ratx de sol—als claustres brilla,
daurant los archs—y galerías.

Del hort en mitx—hi ha un' ample pica,
l' aygua que hi va,—¡qu' es crestallina!

Lo vent lleuger—pe'ls arbres xíula
Besant son front—ab melengía.

Al campanar—que al cel l' hi signa,
los bronzes sants—tocan á missa.

Perfum d' encens—que vivifica,
aroma 'l cor,—l' ánima encisa.

Al llibre obert—clava la vista;
sabiesa y llum—lo cel l' hi envia.

Ple de claror—á Deu ovira
en trono d' or—y pedrería.

Somnía ab gotx—gloria divina;
somnía 'l cel—de las delicias.

Un rossinyol—canta y refila;
fullas cayent—van á son llibre.

Axeca 'ls ulls.—Sent desfallirse,
Mormola un prech,—y axís moría.

LO MERCAT DE BALAGUER

Si n' hi ha de gent á la fira
del mercat de Balaguer,
massa bé ho diuhen los pobles
que aquell jorn quedan deserts.

¡Si se 'n gastan de perrucas!
¡Si se 'n llensa de diner!
¡Si n' enganyan de pagesos,
y 'ls pagesos á altre gent!

Las minyonas á enjoyarse
jamay falta hi solen fer,
los marxants que las conexen
tot *tau tau* las hi fan ser.

Lo noy gran de ca 'n Cigala,
que es hereu del puny estret,
avuy baxa per firarse
recorrent molts firaters.

Vol comprá unas arrecadas,
una agulla y un anell,
per enjoyá una fadrina
que fá temps ha compromés.

Tria, compra, paga y calla,
vet' aquí en Toni content;
la cuestió son poquets cuartos.
—Per las donas, poch, diu ell.

Tot cofoy vá á ca la nuvia
que te en dot, terra y diners,
y parents y amichs de sobras
segons se veu pels presents.

Tots juntats dalt de la cambra,
tothom parla qui pot més,
ell li don' las pobras joyas
y ella 'l mira somrihent.

Los amichs y parentela
las miran atentament,
y al veure aquella miseria
l' un al altre 's fan l' ullet.

Los pares de la pubilla
diuhen ab bastant desdeny:
—La que te dotze mil lliuras
val molt més que aquest present.

En Toni la color muda,
creu qu' axó es sols un pretest
y plegant de nou las joyas
veu desfet lo casament.

L' endemá un amich donava
á n' en Toni aquest consell:
—No tindrás may bona anyada
sinó sembras be primer.

A la nuvia axís li deyan,
sas amigas y parents:
—Altre cop, mira las unsas,
¡joyas ray, tenint diners!

. . . .

. . . .

Per l' orgull y l' egoisme
se va perdre eix casament,
per l' orgull y l' egoisme
sa corona pert un rey.

LA VEU DEL CLAUSTRE

(Poesía escrita pera la professió religiosa de D.ª J. R. de S. P.)

Vina poncelleta, que en lo matx florida,
al obrir ton cálzer vas mirar al cel;
vina, jo só 'l claustre que una vida nova
dolsa, pura y santa, aquí 't mostraré.

Jo só 'l místich arbre de l' eterna vida
que per flor trau sempre fé y penediment,
y sos fruyts xamosos son la pau de l' ánima
que assoleix tranquila tot l' amor de Deu.

Vina assí á l' ombreta de mos archs de pedra,
vora vora un sálzer orejat pe 'l vent,
sentint lo murmuri y la remor de l' aygua
y lo cant festívol d' esbarts d' aucellets.

Ja l' hivern arriva, no hi ha flors als arbres
y cauhen las fullas de color groguench,

los rossinyols tendres que dels prats s' allunyan
assi encare venen pera dirme: Adeu.

Ja la neu devalla abundosa y freda
y mas negras pedras y mos archs cubreix,
y 'l sol apagantse no reviva 'ls arbres
que tot corsecantse mostran sas arrels.

Aquí mentres glassa, vina ánima pura,
vina aquí, y adora lo Senyor del cel,
y espera que torne bella primavera
que 'ns durá flors novas y nous cants d' aucells.

Allavors la terra tindrá un' altre vida
y una vida nova tu tindrás també,
putx será la teva gentil primavera
morir en la terra pera viure ab Deu.

Vich y Abril de 1878.

RUTH [9]

—Audi filia ne vadas in alterum agrum ad colligendum, nec recedas ad hoc loco. Collegit ergo in agro usque ad vesperam.
(Llibre de Ruth cap. 2 vers 8 y 17.)

DAURA al ponent l' ardenta soleyada
las pradas de Betlém un jorn d' estiu;
y gronxa 'l vent l' espiga ben sapada
y canta la cigala enamorada
son cant d' amor joliu.

Núa la testa 'ls segadors empunyan
la fáus que esmolan al rogench pedrer,
sos cants de festa per la vall retrunyan;
guatllas y merlas volejant s' allunyan
vers son niu d' esbarzer.

L' ordi ja es ros y ben granat s' inclina
fins á tocar la pols del ample camp

y á besar la rosella purpurina,
mentres á sas arrels, creix y germina,
l' engelosit agram.

—Segáu, companys! que ja ha granat l' espiga.—
Los crida Booz, que es d' aquells prats senyor;
y ningú del treball sent la fadiga
y 'l jonch de vora l' riu, las garbas lliga
que semblan garbas d' or.

Entre 'ls rostolls hi va una espigolera
cercant l' espiga que ha dexat la fáus;
esbulla 'l vent lleuger sa cabellera
que s' estén per sa espatlla joganera
besant sos ullets blaus.

Son coll de tortra y los seus pits, á l' hora
semblan un niu d' amor tendre y gentil,
son rosat llavi que lo bés anyora
somriu com á la brisa encisadora
lo poncelló d' Abril.

Ningú l' ha vista may y ruborosa
abaxa 'ls ulls incerta y tremolant,
en son rostre ha esclatat purpúrea rosa
y atura lo seu pas mitx vergonyosa
seguint espigolant.

Miráula segadors! si n' es de bella

quan mira al cel, ab lo somrís tant dols;
son peu quan passa sobre la rosélla
ni sols pot inclinar la flor vermella
dessobre de la pols.

Booz la mira sorprés, y ella tremola.
—¿Qui ets tu, qué assí vens are á espigolar;
ets un ángel del cel que á mos camps vola
ó bé deesa gentil que avuy vé sola
en la terra á gosar?—

—Senyor, ella respón avergonyida,
perdona si avuy prench blat de ton camp;
no es per mi que jo 'l vull, que es per dar vida
á la mare Noemí, que jau tranzida
patint de fret y fam.

Fa molt temps que sas pradas, sas ovellas,
sas robas y joyells, ella vengué,
ni un roch te pera cloure sas parpellas,
sos camps s' han tornat erms, sas fontanellas
s' han assecat també.—

—¿Diga 'm ton nom quin es?—Y ella s' inclina
baxant humil lo cap y diu axís:
—Jo vinguí de la terra möabina
patria d' aucells y flors d' olor divina
que al cor donan encís.

Jo 'm dich Ruth, y allí Noemí venía
y un jorn jo 'm maridava ab un fill seu,
més Jehová lo amat espós volía
y viuda jo allavors esdevenía
plorant ab dolor greu.

Trista vinguí á Israél; jo anyoro are
ma patria bella ab son verger florit
y assí de fam va defallint la mare;
¿senyor, no 'm donaréu per ella encare
eix blat que are he cullit?—

—Vina, vina á mon cor gentil donzella;
(l' hi crida Booz, esbalahit d' amor;)
pren tots mos camps si vols, regina bella
que llú en ton front l' inmaculada estrella
dels elets del Senyor.

Donáuli segadors l' ovella blanca
y una gerra de mel de romaní,
de dátils y rahims, tot' una branca;
si d' axó no 'n te prou, y encar' n' hi manca
que vinga fins á mí.

Y ma vida 't daré, donzella hermosa,
si vols viurer ab mí baix mon casal,
mos camps serán tos camps, serás ma esposa
y per tu 's gronxará la bella rosa
al buf del fort mestral

Veurém granar l' espiga en primavera
fins que la nostre testa 's vinclará,
y la maror del temps volant lleugera
nos portará vers l' eternal esfera
á viure ab Jehová.—

Lo blat dins de la sitja ja s' esqueya,
dormía dins sa tenda 'l segador;
l' esposa á son espós ab pler sonreya,
l' espós enamorat á Ruth l' hi deya:
—¡Qué n' ets de bella, amor!—

Las ombras de la nit al lluny fugian
la brosta pasturavan los anyells;
las abellas del buch volant exían
y ab sas cantadas, tot l' espay omplian
refiladors aucells.

Y semblava que un' ombra al cel exida
los deya tot mirantlos fit á fit:
—Dormiu en pau, ¡vostre rassa escullida
Jehová la vol, pera que donga vida
y engendre un home, que 's dirá David!

CONEXENSA

QUAN mon cabell rossejava
y quan mos parpres de nin,
al só d' una cansoneta
se clohian cada nit;
jo somniava y sempre veya
vetllant mon somni tranquil,
una fada d' ullets d' ángel
y cabellera d' or fi
que 'm mirava somrisenta
me besava y prest fugint
de mon bressol s' allunyava
quan venia 'l dematí.

Avuy que il-lusions primeras
m' han fet vessar tants suspirs
d' amor bell y pur que arrela
en mon cor que has ben ferit,
avuy que tu hermosa meva

al mon me retens captiu,
avuy, reconech la fada
que en los meus somnis de nin
me mirava somrisenta,
me besava y prest fugint
de mon bressol s' allunyava
quan venia 'l dematí.

LA MORT DEL ARTISTA.

(*Dedicada á D. Cárles Torruella.*)

ENTORN lo llit 'hont febrosench delira
l' artista agonejant,
la Mort feresta poch á poch s' acosta
y l' hi diu baix, tot baix:

—Aném, que ja 'l darrer granet de sorra
ha caygut en lo plat,
tot ha acabat per tu, y en tu jo regno,
sols meu are serás.

Y son alé derrer l' artista llansa.
La Mort l' endú volant,
quan l' Angel de la Pátria, 's trova ab e lla
al ser á mitx espay.

—¿Que portas? l' hi diu l' Angel, y afanyosa
la Mort contesta ja:
—Porto un artista que tothom admira.
—¿Y ahont lo dexarás?

—Lo colgaré en la terra, d' hont may puga
tornarse 'n á axecar.
Y al dir axó, la Mort reya que reya
la dalla tot brandant.

L' Angel engelosit, prén lo cadavre
y vola per l' espay,
—¡Torna ma presa aqui! la Mort cridava
redressantse ab afany.

Y l' Angel de la Pátria responia,
sens son vol aturar;
—¿Si 't torno eix geni, que mon poble adora,
tu que l' hi donarás?

—L' hi donaré jo una marmórea tomba
la mes rica y mes gran;
y tu, ¿que l' hi vols dar que mellor sia?
—Jo, l' inmortalitat!

LEÓNIDAS [10]

MIRÁULOS, son tres cents! d' Esparta venen
pera venjar la pátria ó be morir;
forsut lo brás, valent lo cor tots tenen,
dels vells los joves lo valor aprenen,
y á tots lo corn de guerra 'ls fa glatir.

La verda plana de Traquinia ovira
del potent persa los ferrenys soldats,
lo déspota ha axecat lo ferro ab ira,
de sa ambició la flamejant guspira
l' hi mostra tots los pobles conquestats.

Leónidas ja ha vist la polsaguera
que axecan sos corcers de clin flotant,
inmóvil ab sos braus, vetllant espera
la gesta de la mort, que es la derrera
pera assolí 'l llorer mes verdejant.

Los tres cents redemtors, orella en terra,
escoltan dels de Persia la remor;
semblan esfings del temple de la guerra
que 'l foch del cel ab son poder, no aterra;
semblan grans monstres engendrant la mort.

Lo déspota 'ls ha vist y sorprés resta
al veure'ls en las rocas ajocats,
y diu alsant soberch sa altiva testa.
—Veniu assí voltors, que 'us darán festa
los bons acers de mos forsuts soldats.—

Un misatger torná.—¿Que diu Esparta,
vol sanch y guerra, ó be comprarm' la pau?
—Leónidas m' ha dit: «Pots entornarte,
y digas á aquell rey que va enviarte
que primer vull morir ans qu' ésse' esclau!»—

—Tornauhi, donchs! que sos coltells vos donen
que jo, que soch son rey, ho vull manar.—
Los fills d' Esparta al misatger responen:
—Los grechs ab los de Persia, no 's confonen,
digáu al rey; que 'ls vinga ell á cercar.—

Xerxes en ira foll—¡A l' arma! crida,
mentres que sas legions van avansant,
y 'ls espartans ab sa potensa ardida,
besan per darrer cop la terra humida
y envejan als primers que morirán.

Xíulan los darts y tot rodant la fona
esclafa los pitrals y enginys d' acer,
y sega testas l' esmolada ascona;
y mentre Esparta á Persia s' abrahona
Europa y Assia fitan son terrer.

La muralla de carn qu' Esparta oposa
detura dels de Xerxes las legions,
y Persia avergonyida y tremolosa
retuda veu son águila negrosa
ferida per las grapas dels lleons.

Lo déspota al corcer l' esperó clava
y clou lo puny dihent:—¡Jo tornaré!
lo vol de mon desitx, jamay s' acava!—
Y en l' ira que son pit reclou y esbrava
trenca la fulla de son rotx acer.

Leónidas als seus ha dit:—Ja es hora!
ells tornarán, nosaltres morirém,
la Persia de l' Orient será senyora;
mes sigan nostras vidas la penyora
ab que 'l terrer d' Esparta venjarém.

Som la gent d' una terra may vensuda
'hont sols s' ensenya al home de ser brau,
som d' una rassa que va ser nascuda
pera lluytá' ab tothom, forta y nervuda,
y no tenir jamay cap fill esclau.

Ja 'l persa tornará; de l' alta serra
s' oviran altre volta sas legions;
¡companys! ¡la patria ho vol! ¡visca la guerra!
Un temple axecarém á nostre terra,
¡nostres cadavres sigan, los gräons!

LA MEVA AMOR.

La meva bella amor,
la escullida del cor
per qui pena y suspira;
la dels esguarts de cel,
la dels llavis de mel,
la dels peus de petxina;

l' estimo tant y tant
qu' en ella estich pensant
patint de nit y dia,
en mos somnis la vetx
mes pura que l' oretx
del matx quan trau florida.

Sa boca de clavells
es un niuhet d' aucells
que bells amors refilan,

es un buch endolcit
per tot l' abey nodrit
ab flor de tarongina.

Sa veu de serafí
sembla 'l cantar diví
de santa melodía.
Si escoltarla pogués
lo rossinyol, sorprés
may més refilaria.

Sos cabells esbullats
son brins d' or fi, trenats
per la lleugera brisa;
lo seu cos lliri-jonch,
sembla un verdejant tronch
de palma vincladissa.

Son alé delitós
sembla d' un pom de flors,
la bella olor que encisa;
es lo perfum diví
de flor de romaní,
ginesta y sajolida.

Ella es la meva amor;
per ella es lo meu cor
mon pensament y vida;
per ella suspirant

assí 'm vatx anyorant
d' amor, de nit y dia.

Jo 'm sento corsecar
y á mon llavi acostar
un fel que m' emmetzina,
y á cada amarch suspir
jo 'm sento defallir
de pena y melengía.

¡D' amor y gotx felís
lo novell Paradís,
qui pogués assolirlo!
¡Qui 'l géni pogués ser
qu' en somnis de plaher
atrau sa fantasía!

¡Qui dins son bell esguart
pogués enmirallar
la seva imatje un dia!
¡Qui á sos llavis de mel
pogués beure ab anhel
la font de las delicias!

Qui fes batre son cor
y esbalahit d' amor
—¡Jo t' am, la vida mia!—
un jorn l' hi pogués dir;
¡y allavoras morir
y ab ella al cel unirse!

SOLETAT

Ut audiam vocem laudis: e enarrem universa mirabilia tua. (Psalm XVIII.)

NIUHÉT d' amors! jo arracerat vull viure
sota ton dosser blau,
l' esperit fantasiant, l' ánima lliure,
vull ab tos gotxs somriure
y enamorat gosar ta dolsa pau.

Me posaré á l' ombreta regalada
qu' enronda ton verger,
xuclaré de tas flors la mel rosada:
com tortra enamorada
sota tas alas d' or m' adormiré.

Com passarém las benehidas horas.
mon cor sobre ton cor!

veurém náxe' y morir milers d' auroras
y escoltarém sonoras
las santas armonias de l' amor.

Tu 'm mostrarás la divinal bellesa
ideal del sentiment,
per ella sentiré l' ánima presa
y plena de dolcesa
ella amorosirá mon pensament.

Y cantarás las inspiradas trovas
de amor y caritat,
y á las generacions potents y joves
ensenyarás lleys novas
de fé, de germanó y de llibertat.

Tu esbrossarás á ma conciencia antiga
posanthi nova arrel,
y al cor mitx defallit per la fadiga
l' hi mostrarás l' espiga
que 'l nodrirá per fe 'l camí del cel.

Tu besarás ab ton alé santíssim
mon pobre front humil,
y aquella olor de Paradís dolcíssim
que enlayra 'l ser puríssim
á mon entorn tu escamparás gentil.

No anyoraré la copa enmetzinada

que 'l mon daura ab lo pler,
y endins ton ample alberch tenint posada
l' ánima enamorada
á la virtut fará son bes primer.

Ab la meva ánima amorosida y sola
y enlayrant l' esperit,
com l' aligot reyal que en l' espay vola
veurém que altiu rodola
lo regne dels estels per l' infinit.

Y flayraré las místicas poncellas
de ton verger inmens,
escoltaré los cants de tas aucellas
y las flayres novellas
que vessa al cor ton perfumat encens

Oh soletat, imatge de esperansa,
en ton casal d' amor
espléndida hi veurás pura enlayrantse
y hermosa destacantse
l' ombra de Deu potent y creador.

Sobre ta falda reclinant ma testa
mon ser s' adormirá,
y entre l' aroma de lloré' y ginesta
y 'l dols accent d' angelical orquesta
en la gloria no mes despertará.

ISMÁEL

Los estels de la nit encar' brillavan,
dormian las remadas, los foners y 'ls pastors;
negres esclaus coltells en ma, vetllavan
la tenda dels senyors.

La egipcia Agar ha obert los ulls incerta
y á poch á poch devalla, plorosa, de son llit;
son fill abrassa que mitx-rihent desperta
y 'l mira fit á fit.

Depressa pren la gerra, qu' en la porta
plena d' aygua dexaren, y un pa de grana y mill;
ni pells ni robas del porxat s' emporta
per abrigar son fill.

—¿Hont anem? diu lo nin.—Lluny d' eixa terra,
que Abraham axís ho mana.—Y axó, mare, perqué?
—Perque de son casal lluny nos desterra
pera morir primé'.

—Ell es lo pare meu, y 'm trau defora
¿y Deu no l' amenassa?—Deu també ho vol axí.
Ismáel acota 'l cap. Sa mare plora
y 's posan en camí.

Agar ab lo seu fill, los camps travessa,
de nit y jorn camina sens esma ni concert,
y la set y la fam, son pas redressa
pels sorrals del desert.

No sab hont va, ni en son camí 's detura
qu' encara tenen forsa sos rabassuts genolls;
y menja sechs de l' herba de pastura
los primerenchs rebolls.

Un jorn sobre un penyal lo nin reposa;
la son sos ulls tancava, sa mare está vetllant.
La calda del mitx jorn ve xafogosa,
lo sol cau recremant.

Ni un sol brí d' herba en la planura brota,
sols s' hi axecan grans rocas, ni un arbre, ni una font;
y enllá d' enllá s' hi esten arreu la ignota
regió del horison.

Plorant desperta 'l jove nin, suspira
y diu tot defallintse:—Ay, mare, jo tinch set!
Agar s' axeca y al sorral ovira
y ovira á son fillet.

—¿Tens set, mon fill? potsé una nuvolada
vindrá quan lo sol cayga, que pluja 'ns donará.
Lo nin abaxa 'l cap y sa mirada
se comensa á apagá'.

—¡Oh Jehová! genolls en terra crida
Agar ab veu potenta, pregant al Gran Senyor.
¡Donáume per mon fill aygua qu' es vida,
y os donaré mon cor!

¡Si ab llágrimas pogués mullar sa boca
duas fonts mos ulls serian, plorant eternament!...
Lo nin cau allavors damunt la roca
obrint sa gola ardent.

—Fill! ¡fill! la mare diu, y ell agoneja
y 's clouhen sas parpellas y llensa un crit Agar,
que mira al çel y folla 'l pit s' ungleja,
y á Deu vol renegar.

. . . .

Ja mort lo jorn. Agar s' alsa lleugera,
que 'l vent la remor porta d' una llunyana font;
d' una esperansa n' es la veu darrera,
que ve á axecar son front.

Agar pren á son fill; la font ovira,
son aygua cau llisquenta, sas perlas degotant;
lo gotx seca son plor; d' amor suspira
y besa son infant.

A sos erts llavis lo fresch doll l' hi posa,
Ismáel se redressa y obra 'ls ulls poch á poch;
y mort la llum del sol tan xafogosa
minvant sos ratxs de foch.

Lo nin somriu de gotx; torna á la vida,
lo vent lleuger mormola travessant l' ample camp;
y Agar mirant son fill, s' axeca y crida:
—¡Miráunos, fills d' Abraham!

Janer de 1878.

LO PASSA-RIUS [1]

I

Del Fresser en las arenas
prop la vila de Ripoll,
hi ha 'l passa-rius de més fama
desde Sant Joan fins á Olot.

Ell al riu lo peu enfonza
tant si neva com si plou;
si sols un trentí l' hi allargan
ell diu sempre:—Deu n' hi dó!

Ha passat damunt sa espatlla
vassalls y nobles varons,
y fadrinets y donzellas,
marxants, frares y rectors.

Lo passa-rius té sa casa
prop del riu, en mitx d' un bosch;

allí hi ha sa muller vella,
vella llar y vell ascon.

D' un fill que va aná á la guerra
fa vint anys que 'n sab la mort,
lo vell passa-rius lo plora
y 'l somnia tots los jorns.

Avuy, quan lo vell tornava
á sa casa, 'l sol sent post;
comta 'l diner, sopa y resa,
mentres amanyaga 'l gos.

II

—Cavaller, si al altra vora
voleu passar sens destorb,
pujeu sobre mas espatllas
y aferrau bé los genolls.

Axí 'l passa-rius parlava
vora 'l Fresser á un senyor,
que tot mirantse 'l, tremola
y suspira poch á poch.

Tots dos entran dins de l' aygua,
la nit es molt fosca y plou.
—Per si reposar volguèsseu
ma casa tinch aquí prop.

Lo cavallé al vell seguia
y abdós entran dins del bosch;
lo noble senyor du espasa
que de plata n' es lo pom;

porta capa envellutada
y barret de feltre y or;
y una escarcella gens buyda
porta cenyida á son cos.

III

—¿Has vist l' hoste?—Sí, en la cambra
fadigat y tranzit dorm;
ans de dormir suspirava,
per lo pany ho só vist tot.

A costat del llit, la bossa
ha dexat; es plena d' or!
si nosaltres sols poguessem...
¿m' entens, ara?—¡Jamay! no;

putx l' endemá al despertarse
nos podria dir traydors.
—¿Y si ho fessem de manera
que no 's despertés cap jorn?

—¡Fora un crim!—Mes també fórem

ben nobles y richs, tots dos!—
Lo mastí prop de la porta
llansa feréstechs udols.

IV

La mala vella ja obra
la cambra, hont fadigat dorm
lo cavaller que per hoste
lo passa-rius prengué al bosch.

S' ou un gemech; crits terribles,
dos brassos potents al coll
s' aferran, del que dormia
y que ja no dorm. Es mort.

—¡La bossa ja era ben plena!
—¡Hi ha doscentas doblas d' or!
—Ja som richsl—Mes potsé encara
porta joyas...—Y d' un cop

ja esquexavan fins las robas
que tapavan pit y coll.
Una creu de plata, duya
lo cavaller; allavors

ells se la miran.—¡Malhaja!

¡lo nostre fill havem mort!

. . . .

Tots dos s' esguardan, tremolan.
Lo vent xíula y crida 'l gos.

LA FÉ

(A mon amich D. Agustí Musté.)

Essencia del amor; creació divina,
mare del ideal,
Que ab ta pitrada forta y gegantina
Encens lo foch que ab sa claró il-lumina
Tot l' inmens hemisferi terrenal.

Has nascut entre mitx de l' estelada,
ans de náxer la llum.
Confosa entre 'ls espays t' has enlayrada
Espléndida y gentil y embolcallada
En núvols de tenebras y perfum.

Lo primer home ha despertat, y á l' hora
per tu s' ha agenollat,
Y enfront de ta potensa arrobadora
De tristor y de gotx llágrimas plora
Y sent glatir son cor enamorat.

Més l' ira ha amenassat del Etern Pare
y dexa 'l Paradís;
Lo seu plor s' ha axugat, com bona mare
Tu á son costat caminarás encare
Mostrantli ta bonesa y ton encís.

De la pesanta mole d' una roca
traurá un ídol y un Deu
Que engolirá aus y fruyts per sa ample boca;
Y vuydará una centenaria soca
Per solcá 'l mar de pol á pol arreu.

Y á Memphis y al Kairáh l' home aixecantse
ton nom proclamará,
Y en los artisats temples arrelante
Ardida tu anirás forta ostentante
En las esfings que 'l temps respectará.

Farás náxer uns Deus de l' impuresa
que eternisará l' Art;
Y estenent lo teu vol ab ardidesa
Als pobles donarás la lley apresa
Y 'l brill potent que llensa ton esguart.

Al cor d' Apeles niuharás joyosa
y de Phidias al front.
Alsante al Parthenon ben orgullosa
Escoltarás á Saffo la amorosa,
Y las liras d' Homer y Anacreont.

Al náxer Roma, 't texirá coronas
y encens te cremará,
Y reys y atletas, sabis y matronas,
Dexant oscá en la pols llansas y asconas
Ab la copa del plér s' han de ubriacá.

Al cim d' una montanya, entre l' aroma
de las palmas de Sion,
Veurás finar un Deu occit per l' home,
Y tu batent tas alas de coloma
Ab son recort farás tremir lo mon.

Y lluytará lo temps, morint á l' hora
los sigles envellits;
La veu del corn de guerra aterradora
Sempre ressonará al náxer l' aurora
Enderrocant reyalmes envilits.

Més tu resplandirás com l' esperansa
que dona vida al cor:
Y ta potensa de la pols alsantse
En horisons més purs, tot destacantse,
La vía mostrará del esplendor.

Com bellesa gentil y afalagada
de tots serás l' ideal;
Per tu cayent la gent agenollada
Mística t' adorará en la vella arcada
De gótica y cristiana catedral.

La llum del geni com irada ondina
que s' enlayra potent,
De tu pendrá l' inspiració divina,
Y l' home sentirá que en ell germina
Lo foch intens que alleta 'l pensament.

Ton carro d' or arrebassant mil pobles
fará lliures y esclaus;
Tu 'ls mons reproduhirás tornantlos dobles,
Y per tu morirán vassalls y nobles
Lluytant per ton voler ardits y braus.

L' humanitat tindrás als peus fermada;
no 't matará ni 'l temps,
Durás ab lo teu nom la lley sagrada
Al fill del Senegal, que te posada
Ab las panteras y 'ls lleons ensemps.

A Edisson y Livingstone, tota pura
ensenyarás ton cor,
Y ells conquestant lo mon á la Natura
Y engrillonant lo llamp que 'l cel fulgura
Farán torná á renáxer l' etat d' or.

Serás l' ombra de Deu embolcallada
que l' hom no pot capir;
Y espléndida y gentil enjoyellada
La sensació del cor tindrás fitada,
Y será sempre teu l' esdevenir.

Y també se 't vendrán; gent envilida
ton nom voldrá tacar,
Mes tu com nuvolada benehida
De bell encens, te 'n pujarás ardida
De la gloria en lo pur y sant altar.

Montserrat 18 Matx 1879.

L' ENAMORADA

En mon hortet un jorn plantava
flors passioneras y pensaments;
ab la rosada,
treyan brotada
y jo hi somreya ben gentilment.

Lo pensament floreix;
la passionera
hermosa reverdeix,
gemada y fresca.

Ma cabellera bressa que bressa
l' alé dolcíssim del vent lleuger,
y 'm porta l' ayre
placenta flayre,
remor de besos y cants d' aucells.

Tres flors te 'l pensament
¡qué 'n son de bellas!
Ja 'm va mustiant lo vent
la passionera.

Plorant amor lo matí 'm troba
plorant amor la nit ja vé,
y aquí soleta
tota tristeta
va corsecantme l' anyorament.

Lo pensament s' ha mort
y creix ma pena;
¡Ay trista, are treu flor
la passionera!

LO SEGLE XX

Lo jorn de ta naxensa
lo mon tremolará,
t' alsarás fort y ardit, ab gran potensa,
y á dalt la volta inmensa,
més pur lo rey dels astres brillará.

Quant tu vullas alsarte
deturarás lo temps;
—Avant! dirás al mon al despertarte,
y amunt has de llensarte
essent tempesta y arch de pau ensemps.

De Deu la santa boca
á regnar t' ha cridat,
tu sostindrás forsut com dura roca
y rabassuda soca,
l' ample casal hont viu l' humanitat.

Tu, de la gent damnada
serás l' etern flagell,
y als que venent la fé, l' han malversada,
demunt sa testa irada
estamparás d' afront lo vil sagell.

Llavors lo cor dels homes
será creyent y brau,
y entre 'ls espays enrevoltats de bromas
hi haurá vols de colomas
misatgeras de amor, de gloria y pau.

Las cadenas ferradas
en las fargas fondrém;
no hi haurá esclaus, y forjarém axadas
y las legions armadas
á sos pobles y vilas tornarém.

Los monstres de la guerra
caurán morts y retuts,
y ovirarém los fons del mar y terra,
y desde un' alta serra
veurém milers de mons desconeguts.

Lo fill de las neveras
petjará 'l Senegal
y á l' ombra dels baobabs y las palmeras,
los selvatges y feras
l' hi oferirán son jas y son casal.

Y l' home ab esperansa
sentirá glatí 'l cor,
y tot l' espay travessará enginyantse
y veurá lliure alsantse
la terra ignota de las neus del Nort.

Lo llibre de la ciencia
per tothom será obert,
y 'ls pobles ab gegant omnipotencia
tindrán sa independencia
y parlarán la llengua del terrer.

Veurém per tot, alsarse
l' Esglesia y l' Atheneu;
aquí, 'l poble anirá per' il-lustrarse,
y allí, per' esplayarse
en la fé pura del amor de Deu.

Tindrá la vella Europa
un altre Parthenon,
y 'l géni tot vessant son áurea copa
fará náxe' una tropa
d' ardits artistas per' orná 'l nou mon.

Lo celta barbarisme
sabrém tots admirar;
y las gregas creacions del romanisme
y l' arch del goticisme,
de sas despullas tornarém á alsar.

D' Egipte la grandesa
veurém en las nacions;
de Grecia 'l sentiment de la bellesa,
d' Esparta l' ardidesa,
vindrán confosas enbellint los mons

La humanitat joyosa
rebrá 'ls favors divins
y vindicará 'ls crims de má alevosa;
més no, ab la lley odiosa
que fa en los homes criminals butxins.

Allí hont plore soleta
una ánima ab doló',
tothom vers ella hi estendrá la dreta
pera cumplir perfeta
la santa y pura lley de germanó.

. . . .
. . . .

¡Oh segle! vina, vina
que 'l mon t' obra son bras,
porta la nova llum clara y divina,
y ab forsa gegantina
axafa 'ls rochs que aturarán ton pás.

Tu ets l' au d' esperansa
que dú 'l brot d' olivé'

ets l' arch de pau que en mitx lo cel alsantse
y en l' espay destacantse
sembla l' espasa d' un modern Josué.

¡Ditxós qui en ton reyalme
podrá veure la llum,
y de tas glorias conquestá una palma,
y en mitx placida calma
de tas bellesas gosará 'l perfum!

LOS DOS XIPRERS

(Balada.)

I

Hi ha dos xiprers al fossar
prop de una tomba de marbre,
'hont jauhen dos cavallers
espills de noblesa y fama;
tots dos s' avorrian tant
que l' un va matar al altre
perque estimavan ensemps
la matexa hermosa dama.

La mort qu' ho barreja tot
en la fossa va juntarlos,
de son sepulcre al costat
dos xiprers hi verdejavan
que tenían per arrels
las osseras dels cadavres;
per ço quan l' un trau un brot
l' altre trau també una branca.

Quant lo bronze del convent
fa vibrar lo seny del lladre,
los dos xiprers al plegat
mouhen sas fullas y brancas;
la monja del campanar
dels cavallers fou l' amada;
mentres lo seny va tocant
resa per ells en veu baxa.

Lo vent fa moure 'ls xiprers
y s' alsan los dos cadavres,
s' esguardan ab lo puny clós
y plens d' ira s' amenassan,
travessan lo cementir
y dret al convent devallan;
arrivan al campanar.
La monja encare resava.

II

En lo fossar del convent
hi enterran una germana,
que al campanar va morir
al tocar lo seny del lladre;
son cos van trovar glassat,
devía morí' esglayada;
si era esglay ó no era esglay
prou hi ha dos xiprers qu' ho saben.

Son dos xiprers qu' han nascut
al entorn de sa fossana,
que plegan lo seu brancam
al tocar lo seny del lladre;
y s' alsan llavors dos morts
que plens d' ira s' amenassan
y lluytan damunt la tomba
de la seva enamorada.

Á LAS BELLAS ARTS

Dedícada á ma apreciada y benvolguda cosina
D.ª Josepha Ferrer de Masriera.

Nihil mortálibus arduum est.
(Horaci lib. I, oda IV.)

L' ombra de Deu, vivificant á l' hora,
enronda amorosida son bressol;
l' ángel de la bellesa encisadora,
que al cor sempre enamora,
—¡Avant!—los crida, mentre estén son vol.

Sa vella mare, la gentil Natura,
los dona fet bocins son mateix cor;
y ellas perfeccionant á sa hermosura
mostran l' idea pura
del gèni prepotent del Creador.

Lo celta las ha vist, llevant de terra
ciclópeas moles ab enginy forsut;

coronant ab *menhirs* lo plá y la serra,
y fent armas de guerra
d' un aspre rocam fort y cantellut.

En las ayguas del Nil s' enmirallaren
bastint pels Faraons superbs palaus,
en mitx d' altas esfings que allí posaren,
y ab las que recordaren
gestas y glorias de mil héroes braus.

Apeles admirant sa gentilesa
y Homero puntejant sa lira d' or,
feren tremir lo mon, ab la bellesa
de la capdalt empresa
inspirada per ellas en son cor.

Ab un seu dols somrís, nasqué en Athenas
un Phidias que va fer un Parthenon,
y endins Tessalia y á las mars Tyrrenas,
ellas, gentils sirenas,
Corinto y Jonia, van mostrá, en lo mon.

Més Grecia s' esfondrá, y ellas ardidas
van remontar del Tíber la corrent,
y feren las arcadas embellidas
que vegeren las vidas
finar, dels gladiadors tot combatent.

Y 'ls sostres de Pompeya engalanáren,

y 'l Capitoli y Cercle van alsar,
en tan que Horaci y Tybulus cantáren,
y 'ls Céssars s' ubriacáren
ab la copa dels plers fins á vessar.

Y quan va devallar la torrentada
dels barbres y forsuts guerrers del Nort
van defallí' un instant; y altre vegada
va engendrá sa pitrada
lo géni de Bisanci ab son tresor.

Y á Occident y á Orient 'llavors alsava
la Mitxa-lluna alcássars enlayrats,
mentre ab la *gusla*, bella hurí cantava
y 'ls cors enamorava
ab accents tendres, suáus y delicats.

Llavors lo valent poltro de la guerra
llensava al vent sas clins tot renillant,
y ellas vessant la llum per l' ample terra
feyan abaxá 'l ferre
y agenollar al home á son devant.

Ellas polsant la cítara daurada
dessota 'l finestral d' antich castell;
feyan estremí' 'l cor á la vegada,
de bella enamorada
y de gentil y afalagat donzell.

Las góticas agullas axecavan
que ensenyavan del cel lo bell camí,
y aus, flors y fruyts de la pedra arrencavan,
ab los que enjoyellavan
los esbelts capitells del monestí.

Y las fadas gentils, las arts joyosas,
ab son alé encenian un nou foch;
turbas de génis van exir nombrosas
que van lluytá' afanyosas
conquestant sos llorers á poch á poch.

De Tasso y Dant las veus amorosidas
allunyavan del cor lo fel amarch,
y escoltavan las gents esbalahidas
las notas endolcidas
del arpa de Petrarca y Ausias-Arch.

Rafael y Miquel-Angel trevallaren
inspirantse en l' antiga creació,
Mozart y Vinci 'l mon engalanaren
perque sos cors guiaren
las fadas ab la seva inspiració.

Y:—¡Avant!—las Bellas Arts sempre cridavan,
y venian nous segles galopant;
la Ciencia y lo Treball las ajudavan,
y si enrera miravan
hi veyan camins d' or, com al devant.

. . . . . . , ...
. . . .

Y encar' tenen delit, encare ab gloria
no han reposat en son asprós camí,
no 'ls axorda del segle la cridoria
y encare omplan l' historia
ab áureas fullas, com van fer ahí.

Encar dels génis lo bressol envoltan
y veuhen alsars' temples y palaus,
també las liras suspirant escoltan
y ab sos llorers ne voltan
lo front d' artistas inspirats y braus.

Son mares de tothom y sens recansa
á tothom mostran son somrís d' amor,
y fent vibrar la veu de l' esperansa
ensenyan enlayrantse
la vía de la gloria y l' esplendor.

Més també ploran fel, també devallan
de sos ulls bellas perlas amargants,
al veure com los homes cechs batallan
y ab ira sols treballan
per' aniquilá' als pobles de germans.

Llavors las Bellas-Arts ab veu sospesa
dihuen:—¿Quin jorn á alsarnos tornarém

y emprenent altre cop gegant empresa
tota la gent sorpresa
que 'ns creme encens á nostre nom veurém?

¿Será potser, quant ab humil exemple
la Humanitat, la fé voldrá adorar,
y quan los pobles que lo cel contempla
tindran no més que un temple,
una patria y un Deu y un sol altar?—

Juny de 1879.

JESÚS ALS NINS [12]

—Veni post me.

Veniu, veniu á mí
que jo, sempre os volguí
tendres flors de la vida;
en vostre jove cor
encar' l' herva d' amor
podrá ab sava nodrirse.

Juntáuse á mon entorn,
desde la nit al jorn
del paradís canturias
podreu tots escoltar;
y en ellas, esplayar
la vostra ánima pura.

Refiladors aucells
vora vostres cabells
mansoys revolatejan,

y als llavis plens de mel
las abellas del cel
hi fan sas dolsas brescas.

Del prat erm d' aquest mon
vosaltres sou la font
que brolla l' aygua fresca;
Del ample camp del temps
vosaltres sou ensemps
espigas y rosellas.

Veniu, oh tendres nins,
los rossos serafins
plens de dol vos anyoran.
Per si 'l voleu seguí
jo os mostraré 'l camí
que va dret á la gloria.

Jo del lloch celestial,
Paradís eternal;
que n' es plé de delicias,
la porta os obriré,
y allí, jo os mostraré
lo gotx d' eterna vida.

Veniu, veniu assí,
lo que voldreu de mi
mon cor are os ho dona;
jo tinch gloria y amor

y 'l roseret en flor
que fa las bellas rosas.

Jo tinch un camp de blat
que quan será segat
ne farém pá de vida;
pera ser més sabròs
jo hi posaré mon cos
perque culpas s' obliden.

Una vinya, jo sé,
que fa un rahim sancé',
sapat y plé d' aroma;
quan espreme 'l voldreu
ma sanch hi trovareu
que 'n raja gota á gota.

Jo tinch un' arbre sant,
allí m' hi clavarán
las gents de mí, mofantse;
y mos humils vestits
veuré jo compartits
morint entre dos lladres.

Ma mare, plorará
y defallint veurá,
arrivar ma agonía;
jo morint pregaré
y á tots perdonaré
clavant al cel ma vista.

Allavors, tendres nins,
als rossos serafins
jo donaré mon ánima,
y quan vindrá la mort,
¡l' últim suspir del cor
será sols per vosaltres!

Sant Cugat del Vallés. 20 Mars de 1878.

PANAMÁ.

(A D. Céssar August Torras).

Hi ha un gegant qu' es rey del hemisferi,
que un dia s' axecá;
Y guaytant d' un penyal á l' altre vora
vegé un altre gegant.

Un crit que ressoná en tota l' esfera.
llensá 'l colós inmens;
Sa cabellera d' onas enaspradas
va enlayrar prop al cel.

Per sobre del penyal abdós parlaren
esbalahits de gotx;
Las algas y 'ls corals y las madréporas
s' estremian d' amor.

Y l' un alsant sa testa, al altre deya:
—Jo só 'l gran Occeá!—

—També Occeá jo 'm dich; respongué l' altre.
—Donchs tots dos som germans.

—Jo estench mon brás per tota l' ample terra
—Mon regne es infinit.
—A mos peus y á mon cap, hi ha una encontrada
que ningú encare ha vist.

—¿Estrenyém nostres mans, juntém la forsa
que 'ns va donar lo cel;
Enderrocant aquesta terra altiva
que entre nosaltres creix?—

—Enfonzém Panamá, que are 'ns allunya
y 'ns podrém dir germans.—
—Jo 't mostraré en mon fons, un poble atlétich
que un jorn vatx ofegar.

—Jo 't duré 'ls fruyts del gran Celest Imperi
que te aquell mur inmens,
Y las flors de las illas encar' verges
de mon nou continent.

—De las hermosas terras llevantinas
y las regions del Nort,
T' abocaré milers d' ardits navilis
que enrondarán lo mon.—

—La gent d' Australia, d' India y de Malaca

veurá 'l Mississipí.
—Y 'l fill soperb de l' Anglaterra altiva
vindrá fins á Bering.—

—Obrirém una font á la riquesa
y un gran temple á la pau.
—Un monument havem d' alsar al géni
que 'ns hi vulla ajudar.—

Y d' amor y desitx udols llensavan
sas onas prepotents
Que s' axecavan com murallas fermas
d' una nova Babel.

Batian las arenas y las rocas
d' aquell altívol camp;
Més sempre inmóvil entre 'ls mars sorpresos
s' alsava Panamá.

Per xó l' Atlántich en son jas d' arenas
bramava dia y nit;
Y 'l Pacífich també ab sa veu potenta
se redressava altiu.

. . . .
. . . .

Una veu digué als mars:—Jo vull unirvos,
jo os vull agermanar!—
—Lo que no ha pogut fer nostre potensa
ningú ho fará jamay.—

—Jo tinch la llum que l' impossible aclara,
que en mi vá encendre Deu;
Soch fill d' un segle que per res s' atura
y alena pel progrés.—

—Nosaltres som gegants, lo mon es nostre!—
—No més la fé jo tinch.
—Tu ets un pigmeu, que de la pols has d' ésser.
—Per volá' al infinit.

Per dins de vostre aygua engolidora
he fet passar lo llamp;
Só 'l rey de la creació; jo só la forsa!
só 'l Géni del trevall!—

Los mars han abaxat sa altiva testa
y 'l Geni enorgullit,
l' itsme de Panamá d' un cop amida
per llensarlo als abims.

Quan l' un gegant, ab l' altre s' abrahone;
—¡Gloria al segle! dirá;
Tot vessant la riquesa y la lley santa
de gloria y llibertat.

Sas onas cantarán al barrejarse
l' hymne sant del amor;
Y Deu benehint l' home ab alegría
s' estremirá de gotx.

La vella Europa gosará orgullosa
quan lo mon cridará:
—Aquell que ha unit los mars, es fill del poble
que engendrá á Mirabeau y á Chateaubriand!—

28 d' Octubre 1879.

LAS SABINAS.

Roma.

L' ample *velarium*
que 'ls ratxs xardosos
del sol, apaga,
fita l' espay.
Lo Cercle s' obra,
y entran confosos:
la gent Sabina
y 'ls braus romans.

Cridan las feras
engabïadas;
entra lo poble
y 'ls centurions,
cuestors, dezenis
y gents armadas;
venen ab Rómul
y 'ls tres pretors.

Lluhen las joyas
de las Sabinas,
las bellas fillas
dels prats de Curs;
de bonichs rostres,
donas divinas
que al Circh sentadas
fan bell conjunt.

Allí 's confonen
enemichs pobles,
per la gran festa
dels Jochs Consuals.
Fills de Sabinia,
plebeus y nobles;
oblidant guerras
á Roma van.

Rómul s' axeca;
porta cenyida
tallanta espasa
que un Deu forjá.
—¡Ja es hora, poble!
lo rey los crida;
y 'l ferro trauhen
tots los romans.

Los de Sabinia
envá cercavan

lo foch de l' ara
del Sagrament;
muts de sorpresa
é irats restavan
quan los de Roma
treyan l' acer.

Bellas Sabinas
son arrencadas
de prop sas mares
y sos marits;
aquests, s' hi aferran,
y á destraladas
d' ells las separan,
fentlos morir.

Totas las donas,
los romans lligan
á las clins fortas
de sos corcers;
y 'ls Sabins lluytan
y envá 's fadigan
cercant espasas
archs ó coltells.

Legions de Roma
fan bon carnatge
omplint las gradas
de Sabins morts;

y las Sabinas
sense coratge,
plorant anyoran
son fill ó espós.

La testa amagan
mitx ruborosas
entre la sella
de leöpart;
sas cabelleras
cauhen confosas
sobre 'ls que colcan
lo poltro brau.

Los de Sabinia,
que encare ab vida
restan; del Cercle
ja van fugint.
—¡Ahont es, ma filla¡
(plorant, un crida.)
—¡Ahont ets, oh mare!
un altre diu.

. . . .
. . . .

Lo jorn moría,
y eterna calma
regnaba al Cercle;

Roma batent
de sa vilesa
la verda palma;
gosava augusta
los seus llorers.

22 Matx 1877.

L' HERMITA DE SANT SIXT.

Vora de Vich—cap á la serra,
Hi ha un turó—ab una capella.

Es de Sant Sixt—l' antiga esglesia;
Con te molts anys—ja cau de vella.

Un petit gorch—sos peus l' hi bressa,
L' aygua que hi ha—'l vent petoneja.

Al seu voltant—sempre hi creix l' herba,
Pinsans y oriols—son qui la segan.

Quatre desmays—allí verdejan,
Lo gorch los pren—sas fullas secas.

Bells rossinyols—hi cantan sempre
Cansons d' amor—tot fent l' aleta.

Quan crema 'l sol—hi ha l' ombra fresca,
Quan vé l' hivern,—hi es primavera.

Als negres murs—de la capella
Hi van crexent—senzillas euras.

Vent de tardor—á l' herba asseca
Pluja de Abril—la molsa alleta.

Lo cor me diu;—quan á l' ombreta
Dels verts desmays—jo m' assoleyo:

—Aquí hi ha la pau—dolsa y eterna;
¡Si aquí pogués—colgar mas cendras!—

Vich 21 d' Abril 1878.

LA MORT D' ATHALIA

(A mon amich Manel Ribot y Serra.)

Diu lo Gran Sacerdot:—¡Oh poble, vina;!
que avuy vetlla lo cel per ta venjansa,
la impura fembra y l' infidel regina
en la sanch de sos crims caurá ofegantse.

La nova Jezabel, la mala dona
no 'ns tindrá més esclaus y esclatant d' ira
veurá de son front caure la corona
que 'l nin Johás damunt sa testa ovira.

Ell es l' hereu del ceptre de la terra,
Jerusalem es seu; seva es la gloria;
ell será l' arch de pau y 'l llamp de guerra,
¡son brás durá captiva la victoria!—

Los guerrers alsan sos acers y mouhen
palmas y llors los sacerdots y joves.

Ramors y brega, part d' afora s' ouhen
y entra una dona ab trossejadas robas.

Un crit llansa tothom. Lo rey tremola.
—¡Athalia;! diu lo poble anant enrera
y Athalia 'ls mira esporuguida y sola
y crida irada com selvatge fera.

Acota 'l cap plorant; sos ulls flamejan
y 'ls cabells esbullats son plor recullan;
sas mans nervudas lo seu pit unglejan
y ab sanch espurnejant sos peus se mullan.

Veyent perdut son ceptre, inmóvil crida:
—¿Qui es eix rey d' assí? treyéulo afora!—
Y axeca amunt l' esguart ensuperbida
mirant al poble y sacerdots á l' hora.

—¿Qui es que á mon devant alsarse gosa
ab lo ceptre que 'l crim, me doná un dia?
que per haverlo jo, fins afanyosa
lo nom de Jehová folla escarnía.

¿Ma corona voleu? aquí á cercarla
veniu y lluytareu ab mí sens treva;
primer voldré la mort ans que donarla,
¡be prou que l' he afanyada per ser meva!

Ser mare y matá als fills, no es impossible

si agullona 'l desitx d' esser regina,
es una set tant gran y tant terrible
que 'ls sentiments mes purs sempre enmetzina.

Jo vatx matar mos fills tots en un dia
perqué eran los hereus de ma corona,
y matarlos cent cops, jo tornaría
que primer reyna soch, ans que ésser dona.

¡Que be 'm recordo d' ells;! agonejavan
y 'm deyan:—Pietat!—y jo m' en reya;
—¡Mare! ¡perdó!—sas tendres veus cridavan.
Y jo 'ls mirava y fredament somreya.

Sas rossas testas ma destral en terra
anava fent saltar; y jo afanyosa
folla cantava un antich psalm de guerra
y m' ubriacava aquella mar sanchnosa.

Y tots caygueren morts. ¡Quin gotx 'llavoras!
—Meva es Jerusalem!—vatx cridá ufana,
y 'm veya ja regnat passar las horas
dictant lleys á la terra sobirana.

Després venguí á mon Deu y de son temple
prenguí las copas d' or y l' Arca-Santa;
y als peus de impur Bäal, ab vil exemple
venía mos plahers núa é incitanta.

Y allí 'ls impudichs sacerdots venían;
los sistres y destrals tots empunyavam,
y las iras del cel mes s' encenian
y als boscos seculars de nit dansavam.

Las flamas que oscilavan esmortidas
reflectavan al lluny nostres imatges;
semblavam turbas del avench exidas,
ab nostres planys y clamoretxs selvatges.

Mos fills, ma religió y mon Deu vatx vendre,
mes ¿que hi fa, si axis vatx ser regina;?
mon ánima Sathán temps ha 'm va pendre
y son voler en mon desitx domina.

Mon regnar no ha finat, no, no ho vull creure;
que poch me conexéu, gent envilida,
qui tinga mon poder may podrá veure
sa gran corona en altre front cenyida.

¡Traydors!; ¡enrera donchs! ¡vinga una ascona,
guerrers? veniu á mí, ¡lluytém ab ira!.—
Mes ningú 's mou, y sola s' abrahona
dret á Johás que tremolant la mira.

Y lluyta Athalia y als soldats ungleja;
sembla l' aygla d' Harím forta y negrosa;
un coltell vá á son pit. Cau y agoneja
y—¡Soch regina!—encar crida afanyosa.

Llampegueja tot d' una sa mirada;
s' axeca redressantse y cau sens vida
quan lo gran Sacerdot al poble crida:
—!Oh rassa d' Israel, ja estás venjada!.—

Novembre de 1878.

LO GAYATO

Ja no riu com ans solia,
ja no s' alsa á trench de dia
y sovint atura 'l pas;
ja aquellas cansons no canta;
l' avi, ja ha fet los setanta
y sent com minva 'l seu brás.

Avuy, al bosch s' en entrava
y un gayato se tallava
d' una branca de boix vert;
sa falsó ben esmolada
ab quatre cops l' ha dexada
sense tindre un grop sancer.

Del mateix arbre que un dia
lo seu pare, que al cel sia;
un boscall s' en va tallar
quan duya la testa blanca;
ell n' ha tret un' altre branca
perque puga caminar.

Ab sas mans ja l' estrenyia
y de gotx son cor glatía
repenjantshi fortament,
com las ruinas s' unexen
ab los brots d' eura que hi crexen
perque no vagen cayent.

Ell, es la casa esfondrada
que ab vells tronchs apuntalada
lluytará encara ab lo temps;
es la roca somoguda
que al aná' á fer la cayguda
l' hi posan uns alsaprems.

Quan á la serra espadada
pugi ab incerta petjada,
lo gayato 'l sostindrá;
y encar' que sa forsa minva
ran l' esglayadora timba
ab coratge passará.

Tindrá un company de fadigas
per aná' als valls y garrigas
'hont treballin los seus nets;
y seguirá las rouredas
los vinyals y las pinedas
per veure 'ls novells esplets.

La branca de llor benehida

ell cada Pascua florida
penjará en lo seu balcó,
y en la porta clivellada
posará una creu voltada
del sant nom del Redemtó'.

Quan los anys vinclen sa testa
y quan ja la mort feresta
l' hi senyali lo fossá';
ab lo gayato á la vora
prop la llar rebifadora
tot tremolant s' asseurá.

Y ab ell, la flama apagada
voldrá encendre altre vegada
cendras mortas espargint,
y als nets contará rondallas
vellas gestas y batallas,
mentre 'l foch vage morint.

Y entre sos dits tremolosos,
per lo trevall mitx confosos;
lo gayato empunyará
com ceptre de la vellesa,
que es lo de mellor noblesa
que ningú pot ostentá'.

Juny de 1875.

ROMA

I.

Un paláu sumtuós. Endins la terma,
perfumada ab rehinas olorosas;
una matrona somrisenta 's banya
d' encens y aroma.

Somriu y mira en lo crestall de l' aygua
sas delicadas y polidas formas
y al lluny sentat en uns graons de marbre
hi canta un jove.

Cants de disbauxa remembrant las festas
de Cápua y Príapi ab dols accent entona,
y ella mirantlo ab son esguart dolcíssim
riu amorosa.

Com las sirenas de la mar salada
exint del aygua sa bellesa mostra;
cubreix sa espatlla del blanch lli de Persia
lleugera roba.

Y abdós s' en muntan per marmórea escala
que de Pompeya 'l bonich vas adorna,
y prest s' en entran en petita cambra
bella y rodona.

Plats de topaci y esmaltadas gerras,
ricas y ciselladas fonts d' ivori;
damunt la taula feta de rotx cedre
tots se confonen.

Lo vi que fou germá ab las guerras Mársicas
al fons jau de las ánforas polsosas,
y 'l néctar de Salerno y de Corinto
ompla las copas.

Y l' amant parla y axís diu.—Sens treva
gosém d' amor bella y gentil matrona,
si vostre espós me te ab grillons de ferro
vos, sou tan bona

que abandoneu lo vostre ergull y encare
cremeu encens al Deu, que la corona
porta texida ab fullas de vert pámpol,
y eura olorosa.

Y vostre alé ab lo meu, ardent se junta
y també axís lo foch de nostras bocas;
en tant que 'l cor tots los plahers de Venus
oblidant, gosa.—

Ella somriu y enamorada 'l guayta
y ab son esclau ne fa dringar sa copa,
y abdós lo néctar del alegre Bacus
beuhen á l' hora.

Ab joya cantan tot polsant las liras
bellas cansons que l' esperit adorman,
y remor de suspirs y de besadas
s' ou allavoras.

II.

Lo tigre udola tot flayrant lo rastre
endins la gabia ahont reclós se trova.
Arriva 'l Céssar y ben tost lo Cercle
de romans s' ompla.

Ab rostre pálit ovirant la fera
un esclau llensan, y la porta s' obra
y surt lo tigre y mil esguarts relluhen
y un ¡ay! ressona.

Una matrona cau sobre las gradas,
son espós guayta, d' ella ab ira 's mofa;

y 'ls pretors cridan, y 'ls dezenis parlan,
y riu lo poble.

III.

Un cavaller als pórtichs de sa casa
dona 'l repudi á sa gentil esposa,
que impura, amors ab son esclau tenia.

. . . .
. . . .
. . . .

(Axó, era Roma)

Febrer de 1876.

LALETANIA

Soná lo corn de guerra en las montanyas;
turbas inmensas de legions estranyas
han vist los braus ibérs,
y han dexat tots sas covas y remadas
y han empunyat las pedras esmoladas
per tombá 'ls pins y sálzers joganers.

La terra que per Deu los fou donada
per l' estranjer avuy veuhen petjada;
presa sa llibertat;
tots han llensat son primer crit de guerra
y sos brassos nervuts han prés lo ferre
ó be un boscall de roure ben sapat.

Pera la lluyta agermanats s' aplegan;
las llargas fonas ab penyals carregan,
negrenchs y cantelluts,

pesantas clavas com á vims empunyan,
y sas donas y nins d' ells no s' allunyan
y esperan entre 'ls arbres ajeguts.

De Cartago potent l' host enardida
ja avansa vora 'l mar, porta junyida
tota l' Iberia als peus;
las clins dels braus corcers lo vent oreja,
l' inmens estol, al pla tot formigueja
com nombrosa legió d' ardits pigmeus.

Los seus carros fexuchs xapan las rocas
y encallats restan per tombadas socas
de centenaris pins;
Amílkar es lo cap, l' ambició 'l guía,
y á carnatge y á sanch sas hosts atia
y enlayre 'l ferro, avansa terra endins.

Devora 'l mar fins á la vall frondosa
devalla com lo llamp sa gent nombrosa
fins als marges del riu;
los bous junyits axafan l' herba blana
y 's sent de l' ona la remor llunyana
y 'l cant de l' aligot que va á son niu.

Soperb Amílkar mira l' host que avansa,
damunt la sella del corcer alsantse
los crida:—¡Avant! ¡Avant!—
Tothom trau los coltells.—¡Guerra! murmuran;

[redacted]

mes tots de sopte esporuguits s' aturan
mirant l' aygua del riu escumejant.

Los ibérs han exit á l' altre vora
y prest endins de l' aygua engolidora
han enfonzat lo peu.
Las fonas á l' espatlla duhen lligadas
y tot passant lo riu, crescut debades,
llansan son crit de guerra ab ronca veu.

Las pells que lo seu cos mitx nú cubrexen
ab sanch dels enemichs rojas tenyexen;
la brega ha comensat.
Botan las pedras als escuts topantse
y al carnatge tothom va abrahonantse
mentres gemega 'l vent ab feretat.

Los laletans brandant vells tronchs d' alzinas
semblan dallas de carn, que gegantinas
fan estenall de morts,
enemichs á milers per tot los voltan
y las sagetas volejant escoltan
ab l' aletetx dels famolenchs voltors.

Los de Cartago esporuguits s' aterran,
ells, á las cuas dels corcers s' aferran
ab lo seu brás forsut;
cavalls y cavallers la pols mossegan,
mentres la fona ab l' altre brás etjegan
sobre 'ls d' Amílkar que s' en va retut.

Dexant lo camp cubert ab sos cadavres
y mitx perduts en la verdor dels abres,
poch á poch van fugint.
Lo capdill ab cavall sens fré ni brida;
s' ungleja 'l pit y foll de rábia crida
y fins al Deu potent va malehint.

Los laletans tots plens de gotx suspiran,
las rojas ayguas de son riu oviran;
¡seva es la llibertat!
han deslliurat del enemich la terra;
per primer cop al valent crit de guerra
sa potensa gegant s' ha despertat!

Ells han forjat ab sa valent pitrada
la pátria antiga, que va sé' engendrada
ab son brau ardiment.
Han sahonat ab sanch la terra humida;
l' altiva independencia allí han nodrida
que bons esplets desprès va anar trayent.

10 Juliol 1879.

LO RETAULE

BONICH retaule envellit,
per lo temps mitx ennegrit;
damunt del altar s' axeca.
L' imatge del fill de Deu,
morint clavat en la creu;
la fé desperta.

Ja no te richs cisellats
ni bells oripells daurats
que en l' antigor l' adornavan;
no mes are 's mostra, sols
mitx esborrat per la pols
l' antich retaule.

Huy no hi pregan reys potents,
ni entre nuvolats d' encens
resan los prelats y monjos;
ni s' hi agenollan guerrers,
ni enamorats cavallers
ardits y nobles.

Allí 'hont pintat hi hagué
un cel blau, pur y seré,
s' hi veu no mes ombras negres;
y va confonent lo temps
palaus y temples, y ensemps
sayons y verges.

A una santa enrevoltant,
estén sas alas volant
una colometa blanca;
Y un ángel descolorit
te als peus lo mal esperit,
que llensa flamas.

Quan retorna 'l dols Abril
y primavera gentil
omplena 'ls jardins d' aroma;
donzellas de bell esguart
l' antich, venerable, altar,
de flors adornan.

Recordant l' inmens amor
de la Verge del Dolor,
hi escampan rosas floridas
y poms d' encesos clavells,
groga ginesta y ramells
de flor de lliri.

Y en gerros alabastrins

hi posan bells gesamins,
boscana y flayrosa murta,
sajolida y poliol
y 'l soleyat girasol
de llargas fullas.

Y 'l poble senzill, creyent
compareix allí amatent
y adora l' antich retaule.
Sembla que Jesús somriu
de gotx, quan lo poble diu
lo *Gloria Patri*.

L' encens mes pur y flayrós
ab lo perfum de las flors
á l' esperit enamora;
y 'ls sants del retaule vell
sembla que en confós tropell
tots prengan forma.

Y van fugint poch á poch,
dexant la pols en son lloch;
las venerables imatges,
mentres lo corch va furgant
y unit ab lo temps, corcant
l' antich retáule.

Mes la fé, l' axecará
y sempre damunt l' altá'

s' ostentará nit y dia;
y novas generacions
l' hi resarán oracions,
bells psalms é hymnes.

Per mes que vage cayent
será lo llibre esplendent
d' una passada centuria;
que encar' que siga esborrat,
mostrará la veritat
excelsa y pura!

1879.

MON LLIBRE

I

Un vell llibre jo tenia
que per mi, sempre era nou,
me 'l va dar ma bona mare
quan jo n' era un infantó.

Ell de resar va ensenyarme
las primeras oracions;
era un llibre d' aná' á missa
y 'l sabia tot de cor.

Lo diumenge á matinada
me posava 'l vestit nou;
calsa curta y espardenya,
barretina de color.

En l' esglesia de la vila
jo hi entrava al primer toch,
al banch de casa m' asseya
y llegía tot cofoy.

Entre 'l temple y la masía
hi havia un camp de rostolls;
que pe 'l Janer verdejava
y que pe 'l Matx era ros.

Las rosellas n' arrencava
putx venia 'l Juliol;
en las fullas de mon llibre
conservavan lo color.

Quan venia l' oncle frare
me donava un sant ó dos;
y en mon llibre jo 'ls posava
al costat d' alguna flor.

Vegí passar l' infantesa
y vatx quedarme tot sol;
los meus pobres vellets pares
se m' en vá portar la mort.

Vatx torná á obrir aquell llibre
y se 'm va entristir lo cor
mirant aquellas rosellas
que cullía entre 'ls rostolls.

Mes tart, entre ellas posava
una penyora d' amor,
una flor que ma estimada
va donarme ab un petó.

Després, al fossar la duyan.
No mes me restava al mon
que soletat y tristesa
y un llibre ab marcidas flors.

II

Ploro anyorantme á tot' hora
de trovarme sol, tot sol;
ni la dolsa pau del claustre
me torna la pau del cor.

De bon matí al cel oviro
quan cantan los rossinyols;
sempre 'm cauhen duas llágrimas
quan miro á terra altre cop.

Vatx al hort al ser cap-vespre
á resar mas oracions;
vetx caure las flors y fullas
al alé de la tardor.

Sempre porto entre mos llibres
un, que per mí es lo mellor;
que 'm recorda l' etat bella
de mas dolsas il-lusions.

Sas paraulas de bonesa
de caritat y de amor

me semblan la veu llunyana
de bells y tendres recorts.

En sas envellidas páginas
hi han encar' marcidas flors;
no goso may á llensarlas,
las beso quan estich sol.

Y axis jo vatx corsecantme
y axís vetx passar los jorns;
desde l' altar fins al claustre
y desde la celda al hort.

Vallvidrera Octubre 1879.

SANT PERE DE CASSERRAS

Vora 'ls masos de Roda
hi ha un monestir,
que entre verbena y grévol
nasqué gentil.

Lo convent de Casserras
casal antich,
que dalt d' una erma roca
s' axeca altiu.

A prop lo Ter suspira
de dia y de nit,
dólmens y pedras fitas
jauhen allí.

Gegants roures y alzinas
no hi han florit;
tot es erm, com sas pedras
selvatge y trist.

Dels valents fills de l' Ausa
va ser lo niu;
mes tart fou *Castrum-Serra*
jamay rendit.

Després vingueren frares
benedictins,
que alsaren claustre y temple
del monestir.

. . . .

Avuy, pastors habitan
lo mur antich,
la bella torre altiva
d' aucells es niu.

Poch á poch cau lo temple
y 'l claustre ombriu
te 'ls capitells y voltas
fets á bocins.

Al cellé' antich dels monjos
lo remat viu;
los blanchs anyells hi belan
de dia y nit.

En las senzillas celdas
hi ha 'ls bous junyits.
Creix l' herba de pastura
al cementir.

Per ço encare Casserras
s' axeca ardit,
valent, aspre y selvatge;
vora del riu.

La portalada esquerpa,
sobre l' abim
es tapada ab la roca
de mitx á mitx.

Per la Pascua florida
hi va gent de Vich,
del Esquirol, de Roda
y de Sant Martí.

Los rochs de las murallas
cauhen sovint;
Baylets ab llargas fonas
los fan brunzir.

Quan per l' ayre los llensan,
semblan los fills
que la ossera dels avis
van escarnint!

1878.

ABIMELECH

—As Kill á King!
Shakespeare-Hamlet.

Fills de Thebas! ¿digáume, que vos resta
si en vostre poble esclata are feresta
l' ira en que va, vol ofegar mon pit?.
¡Só 'l flagell d' Isráel!; tota la terra
tremola al escoltar mon corn de guerra;
¡só 'l gran Abimelech, lo fort y ardit!

Vinch are de Sichém, que envá oposaren
son acer ab lo meu, y envá lluytaren
ab mos enginys y cavallers mes braus;
vostre mur es caygut; no os vetlla encare
la sombra de Gedeó que fou mon pare
y als d' Ammon y Möab va fer esclaus.

Dexáu donchs la feresa que os devora,
donáume los richs temples per penyora

y seré vostre pare y vostre rey,
ó be moriréu tots á coltelladas
com mos germans, que van voler debades
escarnir la superbia de ma lley!

Vostre ciutat altiva y orgullosa
ab mon valent desitx será confosa
y en runas sas murallas tornaré;
pels temples trotarán los cavalls nostres
y fonent lo metall dels ídols vostres
lo ceptre de ma gloria forjaré.—

Axís Abimelech traydor parlava
als fills de Thebas, ab los qui lluytava
sens may abatre son potent valor;
inmensa turba de soldats ell guia
vils y covarts, putx que no mes atía
la set impura del carnatge y l' or.

De Gedeó l' indigne hereu, impera
en la plana y la vall, y encare espera
lo reyalme assolir de tot lo mon;
á son devant, fins l' ambició l' hi mostra
com Jehová de genollons se postra
y admirant sa grandesa baxa 'l front.

Ell ha escarnit del cel las santas iras,
dels bons levítichs va trencar las liras
y l' Arca-Santa trepitxá ab sos peus;

á son pas han caygut fortas murallas
y esclatant sempre impúdicas riallas
las donas dels vensuts llensa á sos Deus.

En alas del desitx que en ell germina
y alsat per sa potensa gegantina
te per germans sols l' ambició y lo crim;
enruna las ciutats per ell rendidas,
y en las pradas fecundas y floridas
colga de sal las fexas del rahim.

Als presoners ell fa llaurar la terra
y las donzellas, rich botí de guerra,
lliga á las clins de son cavall ardit;
dels pits materns los joves nins arrenca
y 'ls crema dins l' entranya famolenca
de son ídol y Deu, Bäal-berith.

Y lluyta ab l' ayglot vell, de negre alatge,
y ab lo feréstech onso mitx selvatge
esclafant ab lo peu, sos forsuts caps;
ab son esguart aterra fins las feras
y ab lo seu bras, ell vincla las palmeras
y romp los tronchs dels mes altius baobabs.

Los fills de Thebas que á son pas s' oposan
lluytant de dia y nit jamay reposan;
sas hortas y jardins erms s' han tornat;
sos remats pels carrers afamats cauhen,

mes ells sempre valents, l' ascona trauhen
y ab ardidesa volan al combat.

En las torras hi muntan gegants pedras
y amples socas de pins, roures y cedres
que crexian als boscos seculars.
Vora dels murs Abimelech los crida:
—¡Rendíu vostres acers!—Y ells desseguida
endressan á son pit milers de darts.

Lo fill de Jerobaal irat alsantse
—¡A l' arma! mos capdills; mort y venjansa!—
Diu als guerrers tot acostantse al mur;
descolca del corcer y al camp devalla
y al ser aprop de la gegant muralla
flastoma del Senyor ab llavi impur.

Ab sa destral, que fou pe'ls llamps forjada,
d' un alzinar arrenca una brancada
y encenentla, l' arrima al muradal;
quan lo núvol de fum afanyós veya
damunt son cos, una gran roca queya,
llensada pe'ls de Thebas, desde dalt.

Un clam com lo rugit de la pantera
Abimelech llensá, plé d' ira fera
sos muscles redressava mitx xafats.
—¡Victoria!—'ls fills de Thebas tots cridavan;
y darts y fletxas als soldats llensavan
que esporuguits fugían entre 'ls prats.

Son cap prempsat va morrejant la terra,
l' ascona que cent cops llensá en la guerra
empunya tremolosa entre sas mans;
sos ulls fora las concas llampeguéjan,
y 'ls aligots y corbs ja volatejan
obrint sos negres bechs tots famejants.

—Ab ton coltell, mon brau, fineix ma vida;
¡malhaja Jehová!...—Abimelech crida
y llensa sanch á glops y clou lo puny.
Lo guerré' ab la destral sa testa dalla.
Mentre ab la mort Abimelech batalla
sos vils soldats encare fugen lluny.

1 Janer 1878.

LA MISSA DEL GALL

—De la soca naxía la rama,
de la rama naxía la flor;
de la flor nasqué la Verge
de la Verge 'l Redentor.—
(*Cansó popular*)

La vigilia de Nadal
quan las dotze son tocadas,
per las plassas y carrers
van los cavallers y damas.

Tothom va á missa del gall
que á mitxa nit assenyalan;
menestrals y grans senyors,
gent de bona y mala casa.

Nobles joves ben galans
de la capa envellutada;
ab la llanterna á la má,
l' altre má sobre l' espasa.

Donzellas de bon posat
ab la mantellina blanca,
lo giponet de satí;
tot fent la mitxa rialla.

Bellas cansons de Nadal
al bressol las mares cantan;
los infants s' han adormit
ab sas notas delicadas.

Tothom va cap á la Seu,
del bon Jesús tothom parla,
y los vells portan las mans
en lo gambeto ficadas.

Las teyeras han encés
perque es festa assenyalada,
los agutzils del Concell
vetllan perque nó s' apaguin.

La carrossa del Virey,
ab sas mulas de Granada,
ara passa pel carrer
ab la Vireyna galana.

Los marquesos y barons
ab lliteras y volandas,
van á la missa del gall;
desde 'l carrer de Moncada.

Ja la missa han senyalat;
tothom s' en entra pels claustres,
hont hi creman munts d' espart
que fan molt mes fum que flama.

L' orga sona ab dols accent
bellas y gentils tonadas.
Lo bon Jesús ha nascut
y 's fon d' amor per nosaltres.

. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

Ja la missa s' ha acabat
y tothom s' entorna á casa;
cauhen borrallons de neu
que blanquejan las teuladas.

Los carrers ja son deserts,
las teyeras ja s' apagan.
Barcelona s' ha dormit
y Nadal l' ha despertada.

23 Desembre 1877.

LO CANT DE L' ESPOSA

—Aquest es mon amat; es mon Espós; ¡oh donzellas de Jerusalem!
(*Cantars de Salomó capítol 5, vers 16.*)

A l' ombra d' una palma soleta m' adormía,
lo meu Espós no hi era y prompte 'm dexondí;
ab veu trista 'l cridava, mes El[illegible]n responía
ab [illegible]cent diví.

Per los temples y plassas, pa[illegible]amorada,
envá de nit y dia cerco mon Ay[illegible]or;
si 'l veyeu, ¡oh donzellas! digauli que anyorada
assí 'm moro d' amor.

Per si 'l voleu conexe', Aquell que m' enamora;
es blanch com llet d' ovella, gentil, brau y forsut;
sa veu es tan melosa com tórtora que plora
lo seu amor perdut.

L' Ophir un jorn trenava sa llarga cabellera,
sos llavis son dos lliris que copsan dolsa mel;
sos ulls son de coloma que canta en primavera
los bells amors del cel.

Sas mans que empunyan sempre l' espasa benehida
son cadenas dauradas, que esclava á mi 'm tindrán;
sos brassos son columnas de l' ágatha polida
que romp l' acer brillant.

Ardida, altiva y noble, n' es sa arrogant figura,
sembla un cedre del Líbano, escullit entre mil,
sa boca es niu d' aroma; sa testa es alta y pura,
forta, esbelta y gentil.

Jo, só l' humil poncella d' aquella bella rosa
que va traure florida als boscos de Saron;
somnío enamorada y cerco ruborosa
los meus amors 'hont son.

Mon llit are es d' espinas; las herbetas novellas
que de tálam l' hi feyan, han perdut la verdor.
A mon Espós cercáume, ¡jo vos ho prech, donzellas
portáume l' Aymador!

. . . .
. . . .
. . . .

Calláu! calláu, que sento una veu tendre y dolsa
com la veu armoniosa del meu Espós amat;
pera mellor ohirla, sobre la verda molsa
ma testa are he inclinat.

¡Es Ell! es Ell que arriva trescant per las montanyas
y plé d' amor me crida:—¡Esposa, vina ab mi!—
Tremolo vergonyosa y mas débils entranyas
de gotx sento estremí'.

M' ha dit:—Amada meva, vina sota l' ombreta.
las tortras no refilan y 'l fret hivern ja vé;
las flors ja van marcintse; vina ab mi, colometa
sota mon blau dosser.

Lo cor tu 'm vares pendre y per dolsa penyora
ton cor per mi voldría, ma bella Sulamith;
de mon palau auríflch serás reyna, y senyora
de mon cast esperit!—

Y en son casal de gloria, que te al mitx de la porta
la parra tan frondosa del enmelat rahim;
dihentme paraulas dolsas; ple d' amor se m' emporta
Aquell que mes estim'.

En la daurada cambra me dexa enamorada,
dessota de ma testa sa esquerra va posar,
y ab la dreta 'm tenía ab son cor abrassada
y mon front va besar.

Axís Ell va dormirse. Jo os prech ¡oh mas donzellas,
de Sion volgudas fillas; que no 'l despertáu, no!
al meu costat dexáulo que cloga sas parpellas
mon gentil Aymado'.

Jo 'l vetllaré amorosa, son cap damunt ma falda,
fins que la nova aurora vinga á dexondí 'l mon
y l' au cante en l' humida catifa d' esmeralda
de l' ombrívola font.

En nostre bella cambra, hi ha un braser de plata
que bell encens escampa que adorm al esperit,
y exhala dolsa aroma en fumosa cascata
de núvol benehit.

Lo llit de nuviatge 'hont nostre amor te vida
l' enrondan setanta ángels que 'l vetllan amatents,
tots portan de la guerra l' espasa mes ardida,
tots son forts y valents.

Aquest llit qu'are voltan; niuhet d'amors dolcíssim;
te d' or sa capsalera, de cedre lo seu fons.
Mon Espós no 's desperta y mon desitx puríssim
anyora sos petons.

Veniu, veniu donzellas; miráusel com somnía,
lo meu cor com batega; ¿si deu pensar ab mi?
¡que n' es d' hermós, oh verges! jamay cap fantasía
com jo 'l podrá assolí'.

Portáu encens y mirra, rehinas olorosas.
¡Si l' ayre que respira jo pogués embaumar
ab mon alé, que envejan fins las floridas rosas
del tendre roserar!

Anáu á la vall fresca, digáu á las aucellas
que aprengan y refilen novas cansons d' amor;
y ab los rossinyols tendres y las tortras novellas
vingan assí y desperten á mon bell Aymador!—

1 Novembre 1879.

LA GAVINETA

PROU era ben esmolada
y de bon cer; may oscada
ningú tallant la vegé;
á Ripoll va ser comprada
al mellor mestre dagué'.

Era ella l' eyna polida
que 'ns tallava á tots lo pá,
que ab suada benehida
trevallant tota la vida
afanyosos va 'm guanyá'.

L' hereu al avi 'l donava
tot tallant ab brás nervut,
y l' avi de gotx menjava
y á la familia mirava
d' alegría conmogut.

Catalunya caygué un día
y varen trucar al más;
y sens dir:—*Ave Maria*;
entrá' aquí l' estrangería
ab cadenas sota 'l brás.

La gavineta 'ns lligaren
ab lo seu ferro envilit,
y ab la cadena pensaren
que ells també hi engrillonaren
lo nostre altiu esperit.

Quan ells van passar la porta,
axecantse l' avi irat
nos va cridar ab veu forta:
—¡Fills meus, Catalunya es morta!
¡la gavineta han lligat!—

Lo gós poch á poch cridava
udolant tot llastimer;
y la cadena brillava,
y fins l' ayre pur, semblava
que s' ens tornás estranger.

Al sopar, la gavineta
també 'ns va tallar lo pá
y al tastá'l, la maynadeta
boy desganada y tristeta
fins amarch lo va trová'.

L' hereu nos va dir alsantse:
—No temáu fills meus, per çó;
l' hora dels pobles avansa,
brillará l' arch d' esperansa
y vindrá un nou temps milló'.

Aquesta eyna encadenada
trevallant deslliurarém,
y ab ella mes esmolada
per ferla noble y honrada,
pá pels butxins tallarém!—

25 Octubre 1877.

SUSPIR

Envá ma enamorada fantasía
soleta va vòlar;
envá de dia y nit trista somnía
y 'l cor ferit d' amor sens treva ansía
son bell ideal trovar.

Las débils alas que l' espay creuharen
ha tallat l' amargor;
las il-lusions com vent lleuger passaren
y aquellas flors que al pensament brotaren
s' han corsecat y mort.

Com bella papallona enjogassada
vatx estendre mon vol,
y ab l' ánima de gotx assedegada
jo m' adormía ab la brollant passada
del tendre rossinyol.

Y suspirant com tórtora que plora,
tambè cantar volguí;
la fantasía 'm duya voladora
y un eco mitx perdut, é ingrat á l' hora,
fou lo que refilí.

Del art y de l' historia, la ardidesa;
la sensació y l' amor,
volguí cantar la divinal bellesa;
mes l' hi mancava al hymne la dolcesa
que vessava del cor.

Espléndida y confosa nuvolada
lo temps 'nava axecant,
y la mole ciclópica pesada
ab l' altiva pyrámide tallada
jo veya á mon devant.

Pobles cayguts en las etats trovava
en sas ruinas jayent;
Cartago, Egypte é Isráel cercava
y en l' Ibis y Molock y Baal mirava
lo seu enfonzament.

En tots los temps vegí capdalts empresas
y génis enardits,
verges, bacants é impúdicas dëesas;
y malvestats y glorias y bellesas
y segles envilits.

Mirava 'ls déspotas tot fitant la terra
y 'ls pobles axecars';
sempre lluytant la germanó ab la guerra;
y troná' 'l crit de:—*Patria!*—per la serra
fent estremí' las llars.

Y guaytant la montanya y la garriga
de mon bell lloch nadiu,
vegí axecarshi encar' l' esglesia antiga
y crexe' 'l romaní y la rossa espiga
ab bes del sol d' estiu.

Ma bona pátria hi admirat ardida
ab sos fills treballant,
renaxent forta y lliure á nova vida
cridant ab sant desitx enorgullida:
—¡Gloria al progrés, avant!—

Y al crit d' avant, la humanitat incerta
apren la lley d' amor
y va poblant fins la regió deserta,
y l' home ardit sobtadament desperta
cercant nou esplendor.

Allavors escorcolla l' alta ciencia
y 's sab fer rey del mon,
mostra la nova llum y nova essencia,
y sols davant la célica potencia
abaxa lo seu front.

Y 'ls venerables temples no trosseja;
mes deslliura 'ls esclaus,
y sens alletar may l' oy ó l' enveja
l' arpa del sentiment dolsa punteja
ó be empunya la faus.

Estima lo progrés y á Deu ovira
y aprén sens malehir,
y al nom de llibertat, creu y s' inspira;
l' historia del passat cerca y regira
per son esdevenir.

Los pobles y nacions ell vivifica
donantlos nou espay;
l' amor, la fé y la ciencia glorifica
y reformant la lley, sempre edifica
y no enderroca may.

. . . .
. . . .

Aquest fou mon ideal, axó somniava,
y mon cor creya axís;
mon segle redemtor ab fé adorava
y també mon esguart humil girava
envers lo Paradís.

Del camp inmens 'hont feya ma volada
jo volguí espigolar;
ma débil tasca fou trista y migrada,

y d' herbeta y agrám una manada
no mes poguí arrencar.

Mos pobres cants; lo sol esplay puríssim
de mos ensomnis bells;
l' alé de mon desitx amorosíssim,
aspre ressó d' un refilar dolcíssim
d' enamorats aucells;

Aquí 'ls teniu: verdissas sense flayre,
rebolls de mal esplet
que fins rebuja 'l rústich llenyatayre;
no 'ls trepitxáu; que se 'ls endurá l' ayre
y 'l trist hivern ja 'ls matará de fret.

10 Novembre 1879

NOTAS

(1) *Carlemany*.—Eixa poesía fou distingida ab accéssit en lo certámen celebrat per la Joventut Católica de Barcelona en Abril de 1879.

(2) *Lo violí etern*.—Composició premiada ab accéssit á la flor natural en los Jochs florals de Valencia de 1879. Igual distinció obtingué la Oda *A las Bellas Arts* que 's trova en la página 121.

(3) *La meva toya*.—Fou agraciada ab lo premi de la flor natural en lo Certámen de la Verge de la Mercé de Barcelona corresponent al any 1878.

(4) *Lo cant del catalá*.—Premi d' un objecte d' art simbólich ofert y costejat per la distingida «Associació Catalanista d' excursions científicas» de Barcelona, en lo concurs literari celebrat en Septembre de 1879 pera honrar la memoria del inmortal D. Francesch Vicens García, rector de Vallfogona. La titolada *Confraternitat* pág. 62 obtingué l' accéssit únich al mateix premi, qual tema era cantar la confraternitat catalana.

(5) *A las glorias de Tarragona.*—Eixa poesía obtingué un pensament d' or en lo certámen celebrat en honor de Cervantes per lo «Ateneo» de Tarragona en 18 de Matx de 1879.

(6) *Lo cant de l' arrel.*—Premi d' una lápida de plata en lo concurs literari celebrat en lo Putxet en 1879.

(7) *Esther.*—Eixa poesía no pot anomenarse bíblica encare que per son carácter ho semble; putx si 'l lector consulta lo Llibre d'Esther veurá que l' acció de la poesía acaba allí hont lo text bíblich comensa. No es mes que una senzilla narració imaginaria ab los personatges verdaders de L' Escriptura. Exa composició obtingué un quadro al oli en lo certámen de la Verge de la Mercé de 1878.

(8) *La Vénus grega.*—Ab lo títol de *Laïsa* fou distingida ab menció honorífica, en los Jochs florals de Barcelona de 1879. Igual bona sort obtingué *Pompeya* pág. 67

(9) *Ruth.*—Segons lo text bíblich, David fou un dell nets de Booz. Vejas lo Llibre de Buth capítol 4. versícus 21 y 22. Esta poesía fou distingida ab un primer accéssit en lo certámen celebrat per la «Associació literaria» de Girona en lo present any de 1879.

(10) *Leónidas.*—Referent á la part histórica d' aquesta poesía l' autor ha consultat especialment «Le voyage du jeune Anacarsis» que s' atribuheix á Mr. Bartelemy.

(11) *Lo passa-rius.*—L' argument d' aquesta composició es una tradició catalana bastant coneguda en l' en-

contrada que 's fa referencia en la matexa. Obtingué menció honorífica en lo certámen celebrat per «Lo Centro de Lectura» de Reus en 1878.

(12) *Jesús als nins.*—Aquesta poesía ha sigut distingida ab accéssit en lo certámen de la «Associació literaria» de Girona de 1879.

TAULA

